EILANDSRAAD VAN ARUBA

Notulen 1959 no. 2

N O T U L E N

van de openbare vergadering van de Eilandsraad van Aruba van dinsdag 24 maart 1959, des morgens om 9 uur.

VOORZITTER: E. Arends, tijdelijk Gezaghebber.

AANWEZIG: de leden: W.C. Anslijn, O. Croes, M. de Cuba, I.E. Faneyte, E.R. Finck, O.S. Henriquez, F.S. Kelly, Th. Figaroa, F.V. Lacle, J.M. Leonardo, D.C. Mathew, E.O. Petronia, A. Werleman, F. Wernet, A.I.W. Wijngaarde en I.S. de Cuba, gedeputeerde.

Mede zijn aanwezig de Hoofden van Dienst.

SECRETARIS: L.C.M. Kerstens, secretaris van het eilandgebied.

AFWEZIG: de leden C.A. Eman, D.G. Croes, J.A. Croes, P. Croes, J.L.R. Beaujon en C. Angela.

De VOORZITTER: Voordat ik de heren Gedeputeerden het woord verleen ter beantwoording van de algemene beschouwingen, wil ik de leden die hun lof hebben geuit aan het adres van het Bestuurscollege, namens dit college mijn dank betuigen. Eveneens gaat mijn dank uit naar de heer F. Laclé voor zijn goede wensen betreffende mijn voorzitterschap van deze Raad. Nadat ik 34 jaren mijn beste krachten heb gegeven ten dienste van de Antilliaanse gemeenschap, in het bijzonder de Arubaanse gemeenschap, zal ik gaarne ook verder mijn krachten geven, indien op mij een beroep daartoe wordt gedaan.
De heer Kelly kan ik t.a.v. zijn vraag betreffende het gebruik van het Papiamento in de vergadering van de Raad, mededelen, dat er principieel geen bezwaar tegen bestaat, dat in de raadsvergadering, indien een spreker dat wenst, van het Papiamento gebruik wordt gemaakt. Er zijn echter enkele praktische problemen aan verbonden. We zullen de Raad terzake nader inlichten en eventueel voorstellen doen.
De heer Finck wilde streng doen optreden tegen bestuurders van auto's, die hun auto's te dicht op de hoeken van straten parkeren, zodat andere bestuurders bij het nemen van de bocht gehinderd worden. Het genoemde euvel bestaat inderdaad, doch is enerzijds een rechtstreeks gevolg van het in sommige delen van de straten van San Nicolaas bestaande gebrek aan parkeerruimte, anderzijds een gevolg van de gemakzucht van enkele autobestuurders, die zo min mogelijk proberen te lopen. De politie treedt tegen dergelijke gevallen zo streng als mogelijk is op. In de toekomst zal speciaal op het bedoelde worden gelet.
Op de vraag van de heer Finck om een duidelijke aanduiding van wie voorrang heeft op de rotonde, moge dienen dat voor het verkeer, komende van het vliegveld, ter hoogte van de A.T.S.-school, een tweetal borden staat met aanduiding, dat aldaar de voorrangsweg eindigt. Het verkeer op de rotonde dient dus te werk te gaan volgens de regel: rechts gaat voor. Derhalve heeft het verkeer, komende uit de Stadion-

laan en de rotonde oprijdende, voorrang op het verkeer dat de weg naar San Nicolaas afkomt. Het is aldaar geen T-kruising. In overweging wordt genomen om een speciaal bord aan te brengen, aanduidende dat rechtsverkeer voorrang heeft.
De heer Mathew heeft gesproken over dienstboden, die in semi-slavernij zouden leven. Regel bij de vreemdelingendienst is, dat, als er gegronde klachten binnenkomen, deze worden onderzocht en wel door de afdeling Sociale Zaken. Neemt een dienstbode ontslag bij haar werkgever of -geefster, dan krijgt ze 14 dagen om een andere werkgever te zoeken, waarna de termijn nog eens verlengd kan worden met veertien dagen, doch zij wordt nimmer direkt van het eiland weggezonden.
De heer O. Croes sprak over parkeerruimte bij de hoofdingang van de Lago Oil Co. te San Nicolaas. Volgens spreker parkeert de Lago-werknemer zijn auto liefst direkt in de nabijheid van de main-gate, hetgeen dan tengevolge heeft dat andere autobestuurders geen parkeergelegenheid vinden. Inderdaad doet dit geval zich voor. Er is echter een teruggang in het aantal auto's van Lago-werknemers te constateren. Bovendien is op de Grensweg in de regel nog wel parkeerruimte over voor hen, die b.v. in de Mainstreet hun inkopen willen doen. Zo ook in enkele straten, gelegen tussen de Grensweg en de Helfrichstraat. Onderzocht zal worden of er meerdere parkeerruimten te creeëren valt.
Ook sprak de heer Croes over bioskoopbezoek door hen, die een film zien, die niet voor hun leeftijd bestemd is, het zien van voorfilmen van komende filmen, die gedraaid worden in de film voor alle leeftijden, en hij stelde voor om filmbezoek te verbieden aan minderjarigen. De door de spreker bedoelde stap is geregeld in de Eilandsverordening van 15 juli 1952 no. 5, de zgn. bioskoopverordening. Deze regelt de keuring van de films en stelt tevens de leeftijden vast voor het publiek, waarbij aangegeven worden films voor alle leeftijden, voor veertien jaar en ouder en voor achttien jaar en ouder. Ook worden door de filmkeuringscommissie de titellijsten en het materiaal tot aankondiging en reklame van de films gekeurd. De houder van een bioskoopvergunning is gebonden zich aan deze bepalingen te houden. Het personeel van de Kinder- en Zedenpolitie houdt regelmatig controle met betrekking tot de leeftijdsgrens. Wij stuiten echter dikwijls op de moeilijkheid om de leeftijd van een persoon vast te stellen. Ik kan niet direkt het tegendeel beweren wanneer een betrokkene de vereiste leeftijd zegt bereikt te hebben. Deze zelfde moeilijkheid geldt ook voor de bioskoop, in feite nog in meerdere mate voor controlerende politie-ambtenaren. De Kinder- en Zedenpolitie heeft echter meerdere malen sukses gehad, omdat het personeel de betrokkene wel kende. Het bioskoopbezoek 's avonds aan minderjarigen te verbieden lijkt evenwel een harde maatregel, die bovendien niet zonder wetswijziging kan worden ingevoerd.
De heer Mathew vroeg of het waar is, dat men tegenwoordig bij het aanvragen van een paspoort lang moet wachten voordat men zijn paspoort kan krijgen. Ik kan hem hierop het volgende antwoorden. Normaal is het zo, dat men een paspoort kan krijgen een week na het aanvragen. Uitzonderingen kunnen slechts voorkomen wanneer de bewijsstukken, waarop men zijn Nederlanderschap grondt, niet volledig zijn. Het komt tegenwoordig weleens voor bij personen die buiten de Nederlandse Antillen, Suriname of Nederland geboren zijn, dus buiten het koninkrijk. Sedert enige jaren wordt van deze personen opnieuw gecontroleerd waarom zij aanspraak maken op het Nederlanderschap. Het komt tegenwoordig echter ook zeer dikwijls voor, dat in spoedgevallen binnen een of twee dagen of, zoals afgelopen zaterdag, binnen een uur een paspoort

wordt klaargemaakt! De enige eis die in zulke spoedgevallen gesteld wordt is, dat de aanvrager zelf even met zijn formulier langs het Bevolkingsbureau en de afdeling Speciale Diensten van de politie gaat, om het formulier te laten aftekenen.
Ik verleen nu het woord aan de heer Gedeputeerde Henriquez.

De heer Gedeputeerde O.S. Henriquez: Mijnheer de Voorzitter, in de eerste plaats wil ik mijn erkentelijkheid betuigen voor de waarderende woorden, gesproken in deze Raad, bij de algemene beschouwingen ten aanzien van het beleid van het Bestuurscollege, vooral voor hetgeen mij aangaat, voor zover mijn diensten betreft. Nog veel meer ben ik erkentelijk en dankbaar voor de woorden, waarbij opbouwende kritiek werd geleverd op dit beleid; wij houden ons hier steeds voor aanbevolen. Dan Mijnheer de Voorzitter, mag ik overgaan tot het beantwoorden van de diverse sprekers.
De heer Werleman merkt op, dat de begroting van Aruba vier maanden te laat wordt behandeld en dat dit vroeger nooit zo is geweest. Inderdaad, Mijnheer de Voorzitter, dat is waar, het spijt ook het Bestuurscollege dat wij het niet eerder hebben kunnen doen. Ik zou haast willen zeggen, dat het mij opgevallen is, dat men ook in Holland nog doende is de begroting 1959 te behandelen, ook in Curacao en bij het Land. Het lijkt erop, dat het een moderne gewoonte is om te laat te zijn met de begroting. Maar Aruba wil daar heus niet aan meedoen. Wij zullen ons best doen om dit in de toekomst te voorkomen.
Dan sprak de heer Werleman er over dat, nadat de eerste drie jaren in de begrotingen diverse projekten naar voren werden gebracht, ineens een halt is geroepen en dat deze begroting niet zulke grote projekten bevat en bovendien constateert hij, dat er veel te veel in één richting is gewerkt, dus dat er grote bedragen werden uitgegeven voor bepaalde projekten en dat de andere overheidstaken a.h.w. werden verwaarloosd. Mijnheer de Voorzitter, ik moet dit tegenspreken en wil dit graag met enige cijfers illustreren. Mag ik misschien de aandacht van het lid Werleman er op vestigen, Mijnheer de Voorzitter, dat in 1954 werd uitgegeven aan de Openbare Gezondheidsdienst f. 329.000,--, in 1959 wordt dit f. 549.000,--. Bij de Reinigingsdienst is dit van f. 345.000,-- gestegen tot f. 655,000,--, het dubbele; bij de Haven- en loodsdienst van f. 380.000,-- tot f. 595.000,--; de Telefoondienst uitgegroeid van f. 262.000,-- tot f. 409.000,--. Er is dus niet alleen aandacht besteed aan grote projekten. Er werd aandacht besteed aan alle overheidstaken. Kijken wij naar Maatschappelijke Zorg, welke o.a. inhoudt eilandspensioenen, verpleging van on- en minvermogenden, verloskundige hulp, begrafeniskosten zorg voor doofstommen en blinden enz, enz: het bedrag van de uitgaven daarvoor was indertijd, in de tijd van het vorige Bestuurscollege, f. 212.000,--, Mijnheer de Voorzitter, het is nu f. 867.000,--; vier keer zoveel als toen wordt er nu uitgegeven aan maatschappelijke zorg. De aandacht is dus niet alleen gegaan naar grote projekten; de aandacht is gelijk verdeeld geweest over sociale en ekonomische belangen van Aruba, althans gedurende de laatste bestuursperiode.
Ook het onderwijs werd niet verwaarloosd. Immers, van f. 3.318.000,-- steeg het uitgavencijfers tot f. 4.929.000,-- praktisch f. 5.000.000,-- bijna het dubbele.
Dan sprak de heer Werleman over de precaire financiele toestand. Dit, Mijnheer de Voorzitter, is zwaar overdreven. De financiele toestand van Aruba is niet précair. Die wordt alleen précair als we alles

tegelijk willen doen, in één jaar tijd. Wij moeten een programma hebben en we moeten onze wensen beoordelen en zien aan welke wensen wij prioriteit moeten verlenen. Als we alles tegelijk gaan doen, dan komen we inderdaad niet uit. Maar als wij volgens plan werken, kunnen wij binnen redelijke tijd alles verwezenlijken, waar wij naar verlangen. Dit wil niet zeggen, dat er geen behoefte is aan meer ontvangsten. De gewone uitgaven hebben de neiging tot stijging, dit is normaal. En het is zaak daar de nodige aandacht aan te schenken. Ik moet, wat dit betreft, de heer Werleman gelijk geven, nl. dat dit van groot belang is. Maar het voorstel van de heer Werleman om nu een beroep te doen op het Land en dan de bijdragen aan het Land weer eens te gaan verlagen en dus de eilandgebieden meer inkomsten te geven, acht ik niet de juiste oplossing. Ik geloof nl. Mijnheer de Voorzitter, dat dit probleem in zijn geheel moet worden bekeken. Als wij nu de bijdragen aan het Land gaan verlagen, dan komt waarschijnlijk het Land weer tekort. Immers, het Land heeft ook weer verplichtingen, waar het geld voor nodig heeft. Verplichtingen, die ook Aruba raken.
Wij moeten de zaak anders bekijken, niet alleen ten aanzien van Aruba. Wij moeten nagaan wat de behoeften zijn van de Antillen en wat het totale inkomen is van de Antillen. En dan moeten wij zorgen dat het geheel, de Nederlandse Antillen in hun geheel, zowel het land als de eilandgebieden, voldoende inkomsten heeft om de uitgaven ook in de toekomst te kunnen dekken. Dit is inderdaad een probleem, maar ik kan de heer Werleman de verzekering geven dat het Bestuurscollege hier alle aandacht aan geeft. Er zijn ook over dit onderwerp reeds besprekingen gaande tussen het Bestuurscollege van Aruba en de Regering. Getracht wordt te bereiken, dat de ontvangsten van het eilandgebied in de toekomst kunnen worden verhoogd.
De heer Werleman zeide, dat er zich op Curacao verschillende investeringsmaatschappijen hebben gevestigd en hij vraagt zich af waarom dat hier op Aruba niet het geval is geweest en wat het Bestuurscollege hieraan doet. Mijnheer de Voorzitter, voorzover mij bekend is de vestiging van de investeringsmaatschappijen op Curacao niet het resultaat van enige aktie van overheidswege, maar zuiver particulier initiatief. Ik mag daarbij opmerken dat dit particulier initiatief op Curacao op dit terrein bijzonder aktief is.
Het zou inderdaad te wensen zijn dat ook op Aruba een dergelijk initiatief zich ontwikkelde. Overigens is het begrijpelijk, dat investeringsmaatschappijen, die in eerste instantie in kontakt komen met de landsregering, zich vestigen in de plaats waar de landsregering gevestigd is, dus in de hoofstad van de Nederlandse Antillen. Dit is inderdaad voor Aruba een beetje sneu. Immers, deze investeringsmaatschappijen maken gebruik van faciliteiten, door de Landsregering verwezenlijkt met de medewerking van Aruba, maar vestigen zich op Curacao en de belasting, die zij betalen, komt ten goede van dat eilandgebied. Curacao. Er zit hier inderdaad een zekere onbillijkheid in, wij dragen bij in de kosten van het landsapparaat, maar wij genieten niet mee van faciliteiten waaraan wij meewerken. Misschien is het juister om de opbrengsten van deze investeringsmaatschappijen, hetzij direkt of indirekt, ook ten gunste van de andere eilandgebieden te laten komen.
Dan heeft de heer Werleman gesproken over een sleepboot voor onze haven en de heer Werleman vraagt of het niet beter is, voordat we een sleepboot kopen, na te gaan of er geen grote sleepbootmaatschappij is die zich hier zou willen vestigen. Ik heb een flauw vermoeden, Mijnheer de Voorzitter, dat de heer Werleman vorige week de krant gelezen heeft, want inderdaad is er een maatschappij, die reeds kontakt heeft opgenomen met het Bestuurscollege. In ver-

band daarmede is de koop van een sleepboot voorlopig aangehouden.
De heer Werleman zegt: Curacao krijgt wel investeringsmaatschappijen en op Aruba zie ik niets gebeuren, en vraagt hoe het staat met het aantrekken van industrieën. Mijnheer de Voorzitter, in de afgelopen jaren, het zal de gemeenschap zijn opgevallen, hebben wij ons zeer in het bijzonder geconcentreerd op het toerisme. Op het gebied van toerisme is Aruba zeer aktief geweest, o.a., hebben wij een kontrakt gesloten met een "public relations organization" in Amerika, dat zeer goede resultaten oplevert, er wordt geregeld in Amerika in belangrijke bladen en tijdschriften over Aruba geschreven en dit trekt de aandacht. Wij hebben miljoenen uitgegeven aan het hotel, de boulevard en kontakt opgenomen met scheepvaartmaatschappijen en we zien dan ook dat in de afgelopen drie jaar er meer toeristenschepen naar Aruba kwamen. Ik mag hier misschien wel opmerken, dat vier jaar geleden geen enkel toeristenschip Aruba aandeed.
Aantrekking van industrieën, Mijnheer de Voorzitter, vergt energie en geld. Wanneer wij industrieën hier willen aantrekken, moeten wij net zoveel energie en geld opbrengen of nog veel meer als voor het toerisme. En ik heb reeds gezegd: we kunnen niet alles tegelijk doen. Wij moeten een programma hebben en wij kunnen niet tegelijk industrie èn toerisme aanpakken, zoveel geld hebben wij niet en zoveel mensen hebben wij ook niet in ons overheidsapparaat. Dit wil echter niet zeggen, dat we hier geen aandacht aan besteden. Integendeel, het Bureau voor Welvaartszorg werd door dit Bestuurscollege in het leven geroepen en voert uitgebreide korrespondentie met het buitenland. Er is een brochure samengesteld, die verspreid is op zeer grote schaal, zowel in Europa als in Amerika. Ik mag hierbij opmerken, dat het waterprojekt ook een voorloper is van de industrievestiging, nl. door het waterprojekt hebben we voldoende water beschikbaar tegen goedkopere prijs en heel goedkope elektriciteit, wat een zeer aantrekkelijke energiebron is voor bepaalde industrieën. Tenslotte mag ik zeggen, dat er reeds belangstelling is voor industrie-vestiging op Aruba. Deze belangstelling is zeer groot en er wordt op het ogenblik over onderhandeld. Dit geeft goede moed.
De heer Werleman heeft gevraagd wat de voordelen zijn van de E.E.G. voor Aruba. Deze voordelen komen in het kort hierop neer, Mijnheer de Voorzitter, dat de leden van de E.E.G. en de daaraan geassocieerde landen bepaalde voorrechten krijgen, nl. zij kunnen tegen verlaagd invoerrechttarief hun goederen importeren in deze markt, dus goederen van de Antillen, van Aruba, of goederen hier geproduceerd, zullen kunnen worden geimporteerd in Europa, althans in landen, die lid zijn van de E.E.G., tegen een verlaagd invoerrechttarief, hetgeen dan betekent dat wij beter kunnen konkureren met andere landen, die dit voorrecht niet hebben. Ik moet er echter op wijzen dat het meedoen met de E.E.G. niet alleen voordelen met zich meebrengt, maar ook bepaalde verplichtingen, die wij dan zullen moeten nakomen en enkele van deze verplichtingen zijn voor ons, de Antillen, niet zo gemakkelijk na te komen als voor de landen in Europa. Ik wil hier niet dieper op ingaan, maar wel dit zeggen, dat hier alle aandacht aan wordt besteed en wij verwachten dat er een oplossing voor zal worden gevonden op korte termijn. Het ligt zeer zeker in de bedoeling om alles op alles te zetten, om hieraan te kunnen meedoen, omdat inderdaad, ik ben het daarmee eens, Mijnheer de Voorzitter, de E.E.G. voor de Antillen en voor Aruba zeer grote kansen biedt.
De heer Werleman is tegen de verlichting van de boulevard en beweert, dat deze niet zo'n haast had. Het is een feit, dat de straatverlichting op Aruba zeer summier is. Deze duisternis is

weinig aantrekkelijk voor toeristen. Wij hebben de verlichting dan ook aangebracht daar waar we die in de eerste plaats van belang achtten, nl. vanaf het vliegveld via de boulevard, langs de stad, naar het hotel. Dat is de eerste weg waar onze gasten langs zullen rijden en wij zijn ervan overtuigd, dat de toeristen het op prijs stellen, want anders zou het de indruk geven dat het hier zo'n dooie boel is. Met deze verlichting wilden wij die indruk wegnemen en ik zou er voor zijn, de verlichting in de stad op hetzelfde peil te brengen.
De heer Werleman heeft verzocht om de verlofregeling te wijzigen, vooral t.a.v. de kleinere ambtenaren. Ik moet daarbij opmerken, Mijnheer de Voorzitter, dat wijziging van deze verlofregeling in de eerste plaats een landszaak is en deze zaak is, meen ik reeds in behandeling, misschien zelfs reeds bij de Staten, ik weet het niet, maar in elk geval: men is er mee bezig, er wordt aan gewerkt.
Dan stelt de heer Werleman voor om in die gevallen, waarin verlof wordt verleend de ambtenaar ineens in het genot te stellen van zijn salaris over al zijn verlofmaanden, met uitzondering van één maand. Mijnheer de Voorzitter, dit is werkelijk een sympatiek voorstel, dat wij gaarne in overweging willen nemen. Maar daar komt natuurlijk ook bij, dat sommige ambtenaren, vooral de lagere, een beetje bescherming nodig hebben, want ze hebben iedere maand hun vaste uitgaven, ook als ze met vakantie zijn, en als wij dan het salaris over enkele maanden ineens uitbetalen, dan zie ik aan komen dat een deel van deze ambtenaren bij ons zal aankomen om voorschotten, omdat ze helemaal "blut" zijn. We zullen proberen hier de gulden middenweg te vinden, Mijnheer de Voorzitter.
Dan Mijnheer de Voorzitter heeft het lid Werleman geconstateerd, dat het eilandgebied Aruba thans voor het grootste gedeelte aangesloten is op het waterleidingnet, en dat hij heel blij is dat het nu zover is, omdat het water in een belangrijke behoefte voorziet. En daarbij Mijnheer de Voorzitter, en toen "begonnen mijn oren te klapperen," zei de heer Werleman, dat hij blij was dat zijn fraktie hieraan heeft kunnen meewerken. Mijnheer de Voorzitter, dit doet mij denken aan de uitspraak: er is meer vreugde over een zondaar die zich bekeert, dan over duizenden die bekering niet meer nodig hebben. Immers, het zijn de heren Werleman en Figaroa geweest, die tegengestemd hebben, tegen het projekt dat deze wateraansluitingen mogelijk heeft gemaakt. Dat dit waterprojekt mogelijk was, dat alle huizen konden worden aangsloten - er waren het afgelopen jaar meer dan 100 aansluitingen - is niet dank zij de medewerking van de Una-fraktie, maar niettegenstaande het tegenstemmen van de Una-fraktie, de kritiek geleverd in de Raad en daarbuiten en soms zelfs de sabotage van de oppositie. Mijnheer de Voorzitter, het is een feit dat de Una-fraktie, zowel als de andere fraktie, die de laatste tijd verstek laat gaan, niet zich alleen tegen deze projekten heeft verklaard, er tegen heeft gestemd, maar ook tegen de daarvoor nodige leningen. Ze heeft op alle mogelijke manieren getracht deze projekten te saboteren, ze tegen te houden. Ik kan me nog herinneren, dat deze zelfde Mijnheer Werleman in deze Raad in januari 1956 zei: Dit waterprojekt is veel te groot, te overdreven, we moeten met 3 "units" beginnen, dan kunnen we later nog wel zien. Mijnheer de Voorzitter, ik heb nieuws voor Mijnheer Werleman: het waterprojekt, dat nog niet eens helemaal voltooid is, draait nu reeds op volle toeren. Van de vijf "units", draaien er vier en de vijfde zal dienst doen als reserve. Gelukkig hebben we niet geluisterd naar het advies van de heer Werleman en anderen. Als de heer Werleman misschien bedoeld, dat dit plan indertijd werd opgesteld door het Bestuurscollege, dat de Una indertijd steunde, dan, Mijnheer de Voorzitter, heb ik twee opmerkingen: Er zijn inderdaad plannen geweest, wij hebben ze ook gevon-

den, hele dikke plannen, hele mooie plannen, geen van die plannen is ooit uitgevoerd. Er is ook een plan voor het waterprojekt geweest van f. 8.500.000,-- en ik wil een regel citeren uit dit plan en die zegt: de totale kostprijs wordt derhalve rond f. 2.10 per afgenomen m3. Dit betekent, dat de waterprijs voor de bevolking met dit plan, nooit zou kunnen dalen. Dit plan, als de heer Werleman dat bedoelt, hebben we daarom heel vlug naast ons neergelegd. Wij kennen het standpunt van de heer Werleman en de heer Figaroa. Indien zij dat standpunt herzien hebben, en dan val ik terug op die uitspraak van daarnet, dan zou het heel interessant wezen alsnog de mening te horen van het nieuwe lid van de Una-fraktie de heer Wernet. Misschien zal hij bij de behandeling van de begroting van de waterleiding alsnog zijn standpunt willen bepalen ten aanzien van dit waterprojekt, dankzij welke projekt het grootste deel van de bevolking en binnen drie maanden de hele bevolking van Aruba water zal kunnen afnemen.
De heer Laclé heeft gesproken over een dokterswoning en een dokter op Paradera en hij noemde ook een bepaald geval, waarbij een dokter werd geroepen, maar deze wegens bezoek niet meteen kon komen en eerst later kwam. Wat het laatste betreft zou ik de heer Laclé in overweging willen geven, om wanneer zoiets gebeurt, meteen kontakt op te nemen met het hoofd van de Gezondheidsdienst, die kan dan de zaak onderzoeken. Het is moeilijk om nu, zoveel tijd later, dat alsnog te gaan uitpluizen. Maar zowel het Hoofd van de Gezondheidsdienst als ik zelf zullen gaarne bereid zijn, wanneer klachten meteen worden ingediend, deze te onderzoeken. Wat betreft een dokterswoning en een dokter te Paradera, dit is het vorig jaar ook reeds besproken. Inderdaad is het voor het daar wonende deel van de bevolking zeer ongelukkig, dat men helemaal naar Sta. Cruz of naar Noord toemoet. ..
Maar het is nog steeds zo, dat het aantal inwoners, in die buurt nog niet van die aard is, dat de uitgaven verbonden aan een dokterswoning en een dokter, verantwoord zijn. Zodra dit Bestuurscollege het verantwoord acht, zullen wij zeker ertoe overgaan.
Het lid Kelly heeft gevraagd, hoe het stond met het nieuwe ziekenhuis. Het is ons bekend dat bij het Bisdom plannen voor een uitbreiding of beter gezegd voor een nieuw hospitaal steeds vastere vormen aannemen. Er wordt hieraan gewerkt en derhalve acht het Bestuurscollege dat er vooralsnog voor de overheid geen reden aanwezig is om zelf met een hospitaal te gaan beginnen. Men is er druk mee bezig om het hospitaal te moderniseren en uit te breiden, wij zijn ervan op de hoogte.
Ten aanzien van het weigeren van patienten, waarvan de heer Kelly zegt dat dit welleens gebeurd is, kan ik de heer Kelly de verzekering geven dat patienten, die met een doktersverklaring in het hospitaal komen, nooit de opname wordt geweigerd. Het zou kunnen zijn dat er misschien iemand is geweest, die geen doktersverklaring bij zich had en die enigszins bekend staat als een slechte betaler en waarvan de situatie op het eerste gezicht niet zo ernstig leek. Maar als iemand met een doktersverklaring komt, wordt hem de opname nooit geweigerd. Mochten er echter klachten zijn, waarvan de heer Kelly meent dat ze juist zijn, dan zou ik willen voorstellen, onmiddellijk kontakt op te nemen, het zij met mij, hetzij met het Hoofd van de Gezondheidsdienst. Dan kunnen wij dit onmiddellijk onderzoeken, dat is de enige manier om te weten te komen wat er precies gebeurd is en voorzoveel nodig maatregelen te treffen, Ik hou me dus aanbevolen voor klachten, mits die meteen worden ingediend, met alle details die daar dan bij horen.
De heer Kelly vraagt waarom wij geen meisjes uitzenden naar

Holland voor opleiding als verpleegsters. Inderdaad voelt ook het Bestuurscollege hier zeer veel voor. Wij hebben dan ook ieder jaar een groter aantal kunnen sturen. Er is op het ogenblik in Holland een groot aantal meisjes uit Aruba, die studeren voor verpleegster, deze zijn landsbursalen, particulieren - die dus voor eigen rekening studeren - en eilandsbursalen. Dat zijn er velen, maar het is nog steeds zo dat als er meer gegadigden zijn, het eilandgebied deze gaarne in de gelegenheid zal stellen voor verpleegster te studeren. Zij moeten zich dan in verbinding stellen met de afdeling Onderwijszaken.
Dan heeft de heer Kelly het gehad over de prijscontrole. Hij zou graag zien, dat alle prijzen op het eiland werden vastgesteld tot een maximum en gecontroleerd. Dit is geen makkelijke zaak. Op de eerste plaats wil ik aannemen, dat de heer Kelly niet tegen concurrentie is. Het grote gevaar van de vaststelling van bepaalde prijzen voor de artikelen is natuurlijk het uitschakelen van de concurrentie. Dit is al een ongezonde faktor. Dan zou ik willen zeggen dat, als er ooit sprake van zou wezen, dat dan in de eerste plaats gedaan moet worden voor die artikelen, die van belang zijn voor het levensonderhoud. Maar als ik me niet vergis, zijn het juist deze goederen waarvan in de laatste tijd de prijs een gunstige wending heeft genomen, zij zijn eningszins in prijs gedaald. Bij prijszetting zijn er ook administratieve moeilijkheden betrokken; het is heus geen kleinigheid om alles te gaan uitzoeken en controleren, maar ik kan de heer Kelly de verzekering geven dat deze zaak door de afdeling Economische Zaken verder bestudeerd zal worden.
De heer Kelly heeft vervolgens gevraagd naar de resultaten van de hydroponics-farm. De eerste resultaten van deze farm zullen pas bekend zijn per 1 juli aanstaande, omdat pas per 1 juli van het vorige jaar de farm compleet was, d.w.z. acht "units" voltooid waren en de opzet was zo, dat we met acht "units" een rendabel bedrijf verwachten. Het eerste exploitatie-jaar op volle schaal eindigt dus op 1 juli a.s. en dan zullen wij de exploitatierekening kunnen voorleggen en beoordelen. Ik kan U wel mededelen, dat de resultaten nu reeds zelfs de gunstigste verwachtingen overtreffen. Het gaat de hydroponics-farm zeer goed en ik geloof, dat we overigens moeten zien als een experimenteel jaar, omdat er bepaalde ervaringen zijn opgedaan die voor het tweede jaar van grote waarde zullen wezen.
De heer Mathew heeft gevraagd hoe het staat met het beschikbaarstellen van de volkswoningen in huurkoop. Misschien mag ik tegelijk ook de heer Finck antwoorden die nl. hetzelfde punt naar voren bracht en gevraagd heeft, waarom het Bestuurscollege deze knoop niet doorhakt. Mijnheer de Voorzitter, deze knoop is reeds doorgehakt. Het Bestuurscollege heeft onlangs de beslissing genomen, dat de volkswoningen in huurkoop worden gegeven. Er is opdracht daartoe gegeven aan de diverse afdelingen, aan Financien in het bijzonder, en wij verwachten dan ook binnen zeer korte tijd niet een boekdeel, zoals de heer Mathew verwacht, maar een beknopt kompleet voorstel aan de Raad voor te leggen. Ten aanzien van het verhogen van de lonen van de schoonmaaksters, Mijnheer de Voorzitter, kan ik de heer Mathew mededelen, dat hier de knoop ook is doorgehakt. Er is een regeling uitgewerkt en vastgelegd voor alle schoonmaaksters, waarin een billijk loon is ingevoerd; en de schoonmaaksters kunnen tevreden zijn, ze krijgen allemaal wat meer; ook deze regeling zal binnen zeer korte tijd worden uitgevoerd.

Dan heeft de heer Mathew in overweging gegeven om op Sta. Cruz een hulpontvangerskantoor te bouwen. Inderdaad, Mijnheer de Voorzitter, vinden wij dit een zeer goed idee. Dit willen wij gaarne in studie nemen om als het enigszins kan ook uit te voeren. Verder, Mijnheer de Voorzitter, heeft de heer Finck het gehad over het laat indienen van de begroting, waar ik reeds op geantwoord heb. De heer Finck wil ik in het bijzonder mijn waardering en dank uitspreken voor zijn woorden over ons beleid. Het is inderdaad waar, dat we nogal veel kritiek hebben moeten verduren in de afgelopen jaren, waar we heus wel tegen kunnen. Maar het doet ook goed om zo nu en dan eens een gunstig geluid te horen, wij zijn tenslotte allemaal mensen, die hard werken en ons best doen. Wij horen graag een paar waarderende woorden. Het gebeurt niet veel, daarom ben ik de heer Finck daar in het bijzonder heel erkentelijk voor.
De heer Finck heeft gesproken over ons belastingsstelsel en vraagt of het niet meer kan worden aangepast op de draagkracht van de gezinnen. Ook heeft hij gevraagd om bij de vaststelling van de watertarieven en dergelijke, zoals schoolgelden enz., daarmede rekening te houden. Nu moet ik zeggen, dat wat er verschuldigd is voor het watergebruik, geen direkte noch indirekte belasting is. Het blijft van belang om van ons waterbedrijf een ekonomisch verantwoord bedrijf te maken en te houden. Niettegenstaande dat kan ik hem geruststellen, want de bedoeling is om bij het vaststellen van het nieuwe watertarief rekening te houden met de sociale faktor. Bij schoolgelden is dit reeds lang het geval, nl. dat, hoe groter het aantal kinderen uit één gezin, hoe lager het tarief wordt voor ieder extra-kind. Bovendien kunnen degenen, die het helemaal niet kunnen betalen, gratis naar school. Wij stellen het op prijs dat de heer Finck onze aandacht heeft willen vestigen op deze zaak, wij voelen die ook zo aan en zullen dus steeds rekening blijven houden met de faktor draagkracht van het gezin.
De heer Finck vraagt waarom we nog steeds medicijnen uit Curacao kopen voor de gouvernementspoli-klinieken. Waarom kopen wij deze medicijnen niet plaatselijk aan? Ik kan hierop antwoorden, dat het sinds 1 januari van dit jaar zo is. Er is door het Bestuurscollege een beslissing genomen en sinds 1 januari wordt door het Hoofd van de Gezondheidsdienst ervoor zorg gedragen, dat alle medicijnen edg. plaatselijk op Aruba worden aangekocht, via agenten of bij afwezigheid daarvan, via de apotheker. Er bestaat bij de Gezondheidsdienst wel behoefte aan een dépôt, want wij zijn genoodzaakt om in kleine hoeveelheden te kopen omdat we geen dépôt hebben. Zodra we een eigen magazijn hebben kunnen bouwen, zullen wij dit praktischer kunnen aanpakken.
De heer Finck heeft het verder gehad over de salariering van de gouvernementsartsen. Als ik het goed begrepen heb dan heeft hij er bezwaar tegen, dat een arts die zijn salaris krijgt om gouvernementspatienten te behandelen, ook nog eens een vergoeding krijft per behandeling wanneer hij bepaalde gouvernementspatienten behandelt zoals b.v. gouvernementswerklieden; daarvoor mag de gouvernementsarts ook nog declareren. De heer Finck zou liever een salaris zien als een vast bedrag per maand, waarvoor de arts dan alle governementspatienten behandelt. Inderdaad zit daar een zekere logica in, Mijnheer de Voorzitter. Dat het niet zo is, dat er een extra vergoeding wordt betaald voor het behandelen van gouvernementswerlieden, is het gevolg van de invoering van de ziekte-en ongevallenregeling. Toen die werden ingevoerd, hadden de gouvernementsartsen reeds een bepaalde taak met een bepaald salaris. Bij de invoering van ge-

noemde regelingen kregen ze meer patienten, die ze moesten behandelen. Toen was het niet meer dan billijk, dat hun vergoeding werd verhoogd. In plaats van hun salaris te verhogen kregen zij een extra vergoeding toegekend per behandeling. Er valt inderdaad over te discusieren of dit wel juist was. Het Bestuurscollege van Aruba heeft indertijd een nieuwe regeling ontworpen voor de vrije geneeskundige behandeling van de gezinsleden van gouvernementswerklieden en de lagere ambtenaren. Deze nieuwe regeling is al van maanden her. Maar omdat bij dergelijke aangelegenheden met het Land, die ook lagere ambtenaren heeft en het eilandgebied Curacao, rekening dient te worden gehouden, hebben we het ontwerp gestuurd naar deze twee instanties. Het overleg is nog steeds gaande. Het schijnt dat men bij de andere instanties nogal moeilijkheden heeft, maar wat Aruba betreft weten wij wat we willen en wij zijn bereid ermee in zee te gaan. Het wachten is nu op de andere instanties. In deze zelfde regeling is het de bedoeling om de doktoren, behalve hun salaris een vaste toelage te geven. Voor deze toelage moeten zij dan de gouvernementsarbeiders en gezinsleden daarvoor behandelen. Wanneer deze regeling wordt ingevoerd, zal ook aan de wens van de heer Finck worden voldaan.
Mijnheer de Voorzitter, ik geloof, dat ik hiermee de punten heb behandeld die mijn departementen aangaan. Ik dank U.

<u>De heer I.S. de Cuba, gedeputeerde:</u> Mijnheer de Voorzitter, op de vraag van de heer Werleman over de mogelijkheid om de ingang bij Pos Chikito te verdiepen kan ik hem mededelen, dat onderzocht zal worden of dit noodzakelijk is. Op de vraag betreffende het moderniseren van visserschepen met dieselmotoren kan ik hem zeggen, dat er 17 van deze schepen geregistreerd en in dienst zijn, waarvan 16 al een motor hebben. De kleinere boten die gebruikt worden bij de visserij, gebruiken buitenboordmotoren.
Op de vraag aangaande het pensioen van de gouvernementsarbeiders kan worden medegedeeld, dat tot op heden dit pensioen wordt gesteld op 75% van het bedrag dat betrokkene zou hebben ontvangen, indien hij gouvernementswerkman, d.w.z. pensioengerechtigd zou zijn geweest en met een minimum van f. 40,-- per maand.
Naar aanleiding van de vraag van de heer Werleman over de bezoldigingsregeling kan ik hem mededelen dat enkele rekesten zijn ontvangen van enige lagerbetaalde ambtenaren. Besloten werd dat deze gezamenlijk ter behandeling zullen worden genomen. Binnenkort kan een antwoord op bedoelde rekesten verwacht worden.
Mijnheer de Voorzitter, de heer Osbaldo Croes kan ik op zijn vraag betreffende bouw van telefooncentrales op Sta. Cruz en Savaneta mededelen, dat deze noodzaak door de Telefoondienst al is onderzocht. De mogelijkheid bestaat dat er een telefooncentrale in Savaneta komt, omdat hier meer aanvragen om telefoonaansluitingen zijn. Het bedrag daarvoor zal waarschijnlijk in 1960 op de begroting worden geplaatst.
Op zijn vraag om verlaging van het telefoontarief kan ik de heer Croes mededelen, dat een voorstel tot verlaging door de Accoutants- en Telefoondienst werd uitgewerkt. Dit voorstel is thans in studie.
De heren Laclé Kelly en Mathew vragen vervolgens publieke telefoons te plaatsen op Piedra Plat, Calabas en Juana Morto. Hierop kan ik hen antwoorden, dat er reeds geld is opgebracht en toegestaan op de suppletoire begroting van 1958 voor de plaatsing van een publieke telefoon te Piedra Plat. Voor Calabas en Juana Morto zal door de Telefoondienst een onderzoek worden ingesteld naar de mogelijkheid om daar telefoons te plaatsen.
Verder spreekt de heer Kelly over de behandeling van onderstands-

aanvragen enz. bij Arbeidszaken en Maatschappelijke Zorg. Hierop kan ik hem mededelen, dat de meeste aanvragen met spoed worden behandeld. Maar de laatste tijd komen er veel aanvragen binnen en voor twee sociaalwerksters is het onmogelijk al deze aanvragen met nog meer spoed te behandelen. Daarom heeft het Bestuurscollege besloten een derde sociaalwerkster aan te stellen.
Verder vraagt de heer Kelly om veevoer ter beschikking van de veehouders te stellen. Ik kan hem daarop antwoorden, dat gedurende jaren bij de Veterinaire Dienst voer wordt verkocht tegen kostprijs en soms zelfs beneden de kostprijs.
Op de vraag van de heer Kelly of de ambtenaren op de leeftijd van 60 jaar kunnen worden ontslagen kan ik antwoorden, dat reeds geruime tijd bij de Regering een ontwerp in behandeling is om ambtenaren op 55-jarige leeftijd te pensioeneren. Aangezien de pensioenering der ambtenaren een landsaangelegenheid is, kan daaraan dezerzijds weinig worden gedaan.
Mijnheer de Voorzitter, ten aanzien van de Voorlichtingsdienst kan ik de heer Kelly meedelen dat, hoezeer het ook waar is dat het eilandgebied in de kosten van de landsvoorlichtingsdienst bijdraagt, het anderzijds voor ons van groot belang is dat wij een zelfstandige eilandelijke voorlichtingsbureau hebben. In het bijzonder met betrekking tot verscheidene Arubaanse belangen komt het ons noodzakelijk voor, althans in dit stadium, dat wij een voorlichtingsdienst hebben die rechtstreeks aan het eilandsbestuur rapporteert.
De heer Kelly vraagt hoe het staat met de ontslagverlening aan gehuwde dames in dienst bij de overheid. Hierop kan ik hem mededelen, dat deze aangelegenheid nog kort geleden ter verkrijging van een uniform standpunt aan de Regering werd voorgelegd. Een beslissing werd hierin nog niet genomen. Bij het eiland werken zes gehuwde dames, waarvan drie binnenkort weggaan op eigen verzoek.
Verder wil de heer Kelly nog iets vernemen over het behandelen van aanvragen om grond in erfpacht en huur. Ik kan hem hierop antwoorden dat deze aanvragen direkt behandeld worden. Soms gebeurt het echter, dat de aanvragen niet direkt de metingskosten voldoet, waardoor de meting niet kan worden uitgevoerd. Over het algemeen worden aanvragen voor erfpacht binnen twee maanden afgehandeld. De huuraanvragen worden per kwartaal afgehandeld, zoals voorheen.
Mijnheer de Voorzitter, ik moet nu nog antwoorden op de vragen van de heer Mathew en Finck om de bunkhouses op de Lago Heights tot noodwoningen geschikt te maken. Blijkens kostenraming zullen de kosten daarvoor buitengewoon hoog zijn. Het Bestuurscollege overweegt een gedeelte van deze huizen tot noodwoningen om te bouwen.

<u>De heer E.O. Petronia, gedeputeerde:</u> Mijnheer de Voorzitter, van mijn kant wil ik ook een woord van dank richten aan die leden, die aan het Bestuurscollege hun tevredenheid hebben betuigd met het beleid, zoals gevoerd gedurende de laatste jaren.
Bij de beantwoording van de verschillende vragen verzoek ik U mij toe te staan om enigszins af te wijken van het gebruik, aangezien verschillende leden gedurende de algemene beschouwingen in herhalingen zijn getreden, waardoor ik gemeend heb de vragen, voorzover ze op hetzelfde onderwerp betrekking hebben, samen te mogen vatten in een algemeen antwoord.
Mijnheer de Voorzitter, de heer Werleman heeft o.a. gesproken over de verlichting van de boulevard, nl. dat hij die niet

beschouwd als een noodzaak voor het toerisme, waarop door de heer Henriquez is geantwoord; over de kwaliteit van de lichtmasten en over de elektrifikatie van de buitendistrikten. De heer Osbaldo Croes heeft gesproken over de wijken zonder verlichting. Ik neem aan dat hiermede bedoeld werd meer de stadsverlichting; verder over de uitbreiding van het distributienet van de Elmar in Ayó, Paradera en Seroe Patrishi. De heer Laclé heeft gesproken over de huisaansluitingen bij Paradera, Seroe Patrishi, Rooi Afó en Ayó. Daarbij heeft hij de opmerking gemaakt, dat hij bij een gedeputeerde is geweest, die hem medegedeeld zou hebben, dat men in onderhandeling is met de Elmar en dat hij bij de Elmar is geweest en men hem daar gezegd heeft, dat men op opdracht van het Bestuurscollege wacht. De heer Laclé heeft daarbij te kennen gegeven gaarne te willen weten wie de leugenaar is. De heer Mathew heeft het gehad over het wegverkeer op Brasil en Rooi Hundu. Hiermee werd ook kennelijk op de straatverlichting gedoeld.
Mijnheer de Voorzitter, over de elektrifikatie dienen wij onderscheid te maken tussen de straatverlichting, de uitbreiding van het distributienet, onderverdeeld in: de bestaande bebouwde kommen van Oranjestad en San Nicolaas, en in de bestaande centra van Sta. Cruz, Noord, Savaneta enz. Daarnaast dienen wij ook te noemen de uitbreiding van huisaansluitingen langs de verbindingswegen vanuit Oranjestad en San Nicolaas en verschillende andere centra naar elkaar.
Ik zou over de kwaliteit van de lichtmasten n.a.v. de vraag van de heer Werleman willen zeggen, dat de leveranciers van deze masten zich niet gehouden hebben aan de voorwaarden van de kwaliteit, zoals omschreven in het bestek. Dit is gebleken nadat de lichtmasten reeds op Aruba waren. Het Hoofd van Dienst voor Openbare Werken heeft naar aanleiding hiervan een claim ingediend en deze zaak wordt nader onderzocht.
Wanneer wij in het algemeen over de straatverlichting praten, dan is het de Raad bekend, dat jarenlang gewerkt werd om een nieuwe overeenkomst met de Elmar, waardoor een tariefsverlaging in het leven zou worden geroepen. Deze overeenkomst is ongeveer zes of zeven maanden geleden tot stand gekomen en het Bestuurscollege is voornemens de straatverlichting te laten uitvoeren in die wijken en buurten, die daarvoor in aanmerking komen, rekening houdende in de eerste plaats met de wensen, die vanwege de politie doorgestuurd worden. De Raad dient wel voor ogen te houden, dat de achterstand in de straatverlichting niet eensklaps ingehaald kan worden. Men zal de uitvoering tot stand moeten brengen naargelang de middelen die hiervoor beschikbaar worden gesteld.
Met betrekking tot het uitbreiden van de distributienetten, vooral in de buitendistrikten, kan ik de Raad mededelen, dat door het Bestuurscollege reeds geruime tijd geleden, vanaf december 1955, met Elmar constant besprekingen en onderhandelingen zijn gevoerd.
Ik zou in dit verband willen noemen de uitbreiding van de distributienetten bij Rooi Bosal in de richting Mondi Fierno, Bringamosa, Mondi Fierno richting Santa Cruz, Papilon richting Seroe Tijsji, Seroe Bientoe, Macuarima, Tamarijn, Piedra Plat richting Tamarijn, Seroe Pita, Ayó, Urataka en omgeving, Shimarú, Seroe Patrishi, Rooi Afó, Pavilla, Seroe Blanco, Bubali en Washington.
Het is echter zo, Mijnheer de Voorzitter, dat de concessie-bepalingen van de Elmar verplichtingen oplegt ten aanzien van de aansluiting of uitbreiding van het distributienet. Artikel 4, tweede lid, van de concessie-voorwaarden, luidt: "Indien de voorwaarde van lid 1 niet wordt vervuld d.w.z. indien 10% van de kapitaalskosten niet als bruto-opbrengst wordt verkregen en de concessiehouder dientengevolge niet tot uitbreiding van de leiding t.b.v.

de aansluiting van erven als bedoeld in dat deel zou overgaan, zullen de bewoners of eigenaar dier erven het recht hebben, naar keuze, het tekort aan inkomsten te waarborgen, dan wel zoveel in de kosten van de uitbreiding bij te dragen, dat de door de concessiehoudster daaraan te besteden kosten niet meer bedragen dan het tienvoudige van de door haar tengevolge van die uitbreiding te verwachten vermeerdering van de jaarlijkse bruto-inkomsten". Het is aan de Raad om bij te dragen in die kosten voor die buurten die men wenst aangesloten te zien, wanneer de opbrengst niet voldoet aan de voorwaarden. Wanneer dit niet mogelijk is, zullen deze buurten feitelijk verstoken moeten blijven van elektrisch licht, tenzij het Bestuurscollege bij machte is om door onderhandelingen met de Elmar te komen tot een wijziging van het bewuste artikel der concessie-voorwaarden. Daarop kan ik U mededelen dat gedurende het bezoek van de zgn. financiële commissie aan Nederland in 1957 door de heren Irausquin en Henriquez besprekingen hierover zijn gevoerd met de "Ogem", de moedermaatschappij van de Elmar. Uiteindelijk resultaat op dat punt werd niet verkregen omdat afgewacht werd de voltooiing van het waterprojekt en de completering van de overname van elektrische stroom door de Elmar. Dit is een van de redenen, waarom tot nu toe geen uitbreiding van het distributienet heeft plaats gevonden in bepaalde distrikten en buurten. Een van de redenen is ook het feit, dat Elmar constant heeft gearbeid aan de uitbreidingen en nieuwe aansluitingen in de bestaande distributienetten. Een andere reden is ook geweest, Mijnheer de Voorzitter, het feit dat het Bestuurscollege gedurende de laatste twee of drie jaar een beroep heeft moeten doen op de Elmar om de nodige voorzieningen te treffen met betrekking tot, wat wij noemen, enkele ekonomische projekten. O.a. heeft de Elmar stroom geleverd voor het waterprojekt, de nodige voorzieningen moeten treffen voor aansluiting van Basi Ruti en voor aansluiting van het hotel en voor de verlichting van de boulevard.
Mijnheer de Voorzitter, evengoed wil ik hier toch verklaren, dat gaarne de suggestie van de heer Werleman wordt overgenomen, zij het ten overvloede, om intensiever besprekingen te voeren met de Elmar, omdat de mogelijkheid niet uitgesloten zal zijn, dat door het bepalen van een andere samenstelling van het schema van stroomvoorziening misschien enkele van de genoemde wijken wel aan de beurt kunnen komen voor uitbreiding van het distributienet. Het is goed te verklaren dat Seroe Patrishi, o.a. genoemd door de heer Laclé, wel onder de gebieden valt, die in aanmerking komen om aangesloten te worden, omdat de opbrengst gedekt zal zijn tot een hoger bedrag dan een minimum van 10% van de kapitaalsinvordering.
Mijnheer de Voorzitter, verschillende sprekers hebben het gehad over het onderwijs. Ik zal dit punt voor het laatst laten en zal eerst de heer Osbaldo Croes van antwoord dienen met betrekking tot zijn opmerking over de verharding van trottoirs in Lago Ville, Savaneta, Poos Grandi tot aan de kerk en de ingangen naar de Generaal Majoor de Bruinewijk, vanaf de hoofdverbinding Sint Nicolaas - Oranjestad. Ieder jaar wordt op de begroting een post uitgetrokken voor de verharding van trottoirs. En gedurende het jaar wordt aan de uitvoering gevolg gegeven, rekening houdende met verzoeken van de verkeerspolitie en ook met de wensen, hier in de Raad naar voren gebracht, voor zover de beschikbare middelen dat toelaten. Aan de ingangen van de Generaal Majoor de Bruineweg zal aandacht worden besteed nu de verbinding Oranjestad - Sint Nicolaas ter hoogte van de Generaal Majoor de Bruinewijk wordt verbeterd.

Het verzoek van de heer Croes om een kostenraming over te leggen voor een nieuwe brug bij Spaans Lagoen is afhankelijk van de volgende faktoren. Het is U ongetwijfeld opgevallen, dat bij de verbetering van de hoofdweg Sint Nicolaas - Oranjestad door Openbare Werken gewerkt werd in de richting Barcadera - Sint Nicolaas, en de richting St. Nicolaas - Oranjestad. Het trajekt vanaf Barcadera tot voorbij Balashi zal waarschijnlijk het laatste stuk zijn wat verbeterd dient te worden, omdat nog uitgemaakt zal moeten worden wat voor brug daar aangelegd zal worden. Een brug met doorvaartgelegenheid? Indien het zo'n brug wordt, moet worden overlegd wat er dient te geschieden met de tegenwoordige dam en brug en hoe het verloop van het trajekt, wat betreft de verbinding aan weerskanten van de brug, gewijzigd moet worden. Het is nl. zo, dat ter plaatse verticale en horizontale bochten bestaan. Met een kostenraming voor een brug dient dus gepaard te gaan de uiteindelijke verbinding aan de uiteinden van de brug op de bestaande weg. Ik wil de heer Croes toezeggen, dat Openbare Werken binnen afzienbare tijd de gewenste gegevens zal verstrekken.
De heer Croes heeft het verder gehad over de mogelijkheid van het verbeteren en behandelen met olie van de weg vanaf Sint Nicolaas over Fontein naar Boca Prins en dan verder over de heuvels naar Santa Cruz, als een toeristische attraktie. Dit, Mijnheer de Voorzitter, stuit weer op het punt van de beschikbare middelen.
De heer Croes heeft het ook gehad over de instructie van het Hoofd van Dienst voor Openbare Werken. Er is door het Hoofd van Afdeling Financien een instruktie ontworpen, die reeds geruime tijd bij de Accountantsdienst is voor nader advies. De oorzaak van de vertraging bij de Accountantsdienst is gelegen in het feit, dat deze dienst overbelast is geweest gedurende vele maanden en veel tijd heeft moeten besteden om o.a. uit te brengen adviezen omtrent nieuwe watertarieven, telefoontarieven, mechanisatie van de ontvangers-administratie enz. Daardoor werd deze ontwerp-instruktie enigszins vertraagd. Ik kan wel zeggen, dat het Hoofd van de Dienst van Openbare Werken min of meer naar de richtlijnen in dit ontwerp werkt, maar dat binnen afzienbare tijd de gevraagde instruktie kan worden tegemoetgezien.
De heer Kelly heeft gevraagd dat Openbare Werken met spoed gevolg zal geven aan de uitvoering vooral van het wegenbouw-programma. Aan de wens van de heer Kelly, Mijnheer de Voorzitter, zal gevolg worden gegeven, zodra de Raad deze begroting goedkeurt.
De heer Laclé vermeldt met vreugde waargenomen te hebben in deze begroting een post van f. 70.000,-- voor de weg Meiveld over de dam Rooi Afó naar Paradera. Ook hij vraagt om spoedig hieraan een begin van uitvoering te geven; dit zal geschieden, zodra de begroting aangenomen is.
Dan, Mijnheer de Voorzitter, hebben verschillende sprekers gesproken over het onderwijs. Ik moet op dit punt met vreugde constateren, dat bij de behandeling van deze begroting nimmer van tevoren door de Raad zoveel aandacht is besteed aan dit hoofdstuk, tenminste niet in een openbare vergadering. Ik wil beginnen met te zeggen, Mijnheer de Voorzitter, dat wij op dit punt het roerend met elkaar eens zijn, nl. dat er een nijpend tekort bestaat aan klasselokalen in alle distrikten en op alle scholen. Maar ik moet ook constateren, Mijnheer de Voorzitter, dat in de verschillende toespraken van de leden enige tegenspraak naar voren is gekomen: aan de ene kant de uitbreiding van scholen ter voorziening in de behoefte aan klasselokalen

en van de andere kant bezuinigen op het onderwijs.
Deze tegenspraak interpreteer ik zo, dat de uitbreiding wel noodzakelijk wordt geacht, maar dat naar een middel uitgekeken moet worden om op de uitgaven te bezuinigen, nl. om het onderwijs dusdanig te organiseren, dat wij met de beschikbare middelen zoveel mogelijk kunnen doen.
Alvorens verder te gaan, Mijnheer de Voorzitter, wil ik even opsommen hetgeen door de verschillende heren naar voren is gebracht: De heer Werleman sprak over het tekort aan lokalen in alle distrikten en op alle scholen, ook over de salarisregeling van het personeel bij het kleuteronderwijs en over de verlofregeling van hetzelfde personeel.
De heer Wernet had het over gebrek aan voldoende lokalen en te grote aantallen kinderen ondergebracht in noodlokalen, ook heeft hij gevraagd wanneer Aruba een volledige H.B.S. krijgt en wanneer er een derde klas H.B.S. bij de Julianaschool zal komen. Hij vindt dit nodig, omdat het Bestuurscollege nu telkens elk jaar opnieuw een zeker aantal leerlingen naar Nederland moet dirigeren om de derde klas te volgen, hetgeen volgens hem dan tengevolge zal hebben dat men dan min of meer verplicht is om aan deze leerlingen een beurs te verstrekken om ook het vierde of vijfde leerjaar te volgen. Verder heeft de heer Wernet gevraagd naar plannen voor de gelijkschakeling van g.l.o.b. met mulo-onderwijs. De heer Wernet noemde ook de wenselijkheid om vereenvoudigd vakonderwijs te geven aan de minderbegaafden, die het toelatingsexamen voor de A.T.S. niet met sukses afleggen. Voorts stelt de heer Wernet voor om de zelfstudie onder de bevolking te bevorderen door een tegemoetkoming in de studiekosten.
De heer Kelly had het over de gestadige aanwas van schoolkinderen. Hij heeft aangedrongen op bezuiniging op het onderwijs en onder meer acht hij het niet noodzakelijk dat in de beginjaren dus eerste, tweede en derde klas, bevoegde klassen worden gezet. Ook heeft de heer Kelly het over bezuiniging bij de uitvoering, bij schoolbouw. Hij wil minder luxueuze gebouwen oprichten.
De heer Mathew heeft o.a. een deel van zijn algemene beschouwingen van een jaar of twee geleden geciteerd. In het kort komt dit hierop neer, dat hij huishoudonderwijs zeer belangrijk acht, vooral openbaar, in Sint Nicolaas. Tevens heeft de heer Mathew gesproken over de noodzaak van uitbreiding van schoolruimte in de openbare scholen te Sint Nicolaas. Hij heeft erkend, dat er op het ogenblik op de mulo-scholen teveel meisjes zitten, die daar feitelijk niet thuishoren en dat deze meisjes beter op een huishoudschool geplaatst konden zijn. Verder sprak de heer Mathew ook over de reorganisatie bij het lager onderwijs en de gelijkschakeling. Dan heeft de heer Mathew twee kategorische vragen gesteld, waarop hij van het Bestuurscollege een kategorisch antwoord verwacht, nl. wanneer er een volledige H.B.S. komt en of het Bestuurscollege de behoefte erkent van een openbare huishoudschool te Sint Nicolaas. Verder noemt de heer Mathew het percentage zittenblijvers onrustbarend. Echter vindt hij de vergelijking met Nederland dom, omdat er in Nederland vele b.l.o.-scholen zijn en wij voorlopig maar een b.l.o.-school hebben. Hij acht dat de kwaal alleen verholpen kan worden door de bouw van een b.l.o.-school te Sint Nicolaas. Verder meen ik, Mijnheer de Voorzitter, dat hierover het woord is gevoerd door de heer Finck. Hij zeide, dat er uit alle lagen van de bevolking klachten zijn over het onderwijs Hij is het eens met het scholenbouwprogramma zoals door het Bestuurscollege aan de Raad voorgelegd. Echter, vindt de heer Finck noodzakelijk dat de Raad binnen zo kort mogelijke tijd de scholen bezoekt en dat de Raad aldus in de gelegenheid wordt gesteld om met voorstellen te komen met betrekking tot de scholenbouw. De heer Finck heeft het o.a. gehad over de erbarmerlijke toestand, waarin

vele noodlokalen en barakken verkeren, en dat het zelfs zo triest is dat leerlingen op een school ondergebracht zijn in een toiletruimte, d.w.z. een ruimte bestemd voor toiletten, zonder dat deze natuurlijk aangebracht zijn. De heer Finck dringt ook aan op het bouwen van minder luxueuze scholen. Scholen, zoals die nu gebouwd worden, zijn met betrekking tot scholen in andere landen haast met paleizen te vergelijken. Ook acht de heer Finck de oplossing te kunnen vinden in de eenvoudige opzet van schoolgebouwen. De toestand zoals die nu is acht hij hopeloos.
Mijnheer de Voorzitter, wanneer ik een antwoord moet geven op de verschillende vragen, zou ik willen beginnen met enkele losse vragen te beantwoorden en dan een algemeen antwoord geven. Ten aanzien van het voorstel van de heer Wernet om studie onder de bevolking door tegemoetkoming in de kosten te bevorderen kan ik mededelen, dat het Afkondigingsblad 1956 no. 10, vermeldt, dat indien en voorzover op de begroting van het eilandgebied daarvoor gelden zijn uitgetrokken, het Bestuurscollege een studie-toelage kan toekennen t.b.v. jongelieden, die Nederlander zijn, op Aruba geboren zijn uit Nederlandse ouders en op Aruba woonplaats hebben in de zin van het Burgerlijk Wetboek, en op Aruba een opleiding volgen voor ambt, beroep of bedrijf, indien deze jongelieden of hun verzorgers bereid zijn hun opleiding te bekostigen. Het is best mogelijk, Mijnheer de Voorzitter, dat dit niet voldoende bekend is onder de bevolking. Ik wil daarom voorstellen, dat vanwege het Bestuurscollege aan de Voorlichtingsdienst opdracht wordt gegeven om hieraan meer bekendheid te geven. Betreffende de derde klas H.B.S. bij de Julianaschool kan ik volstaan met de Raad te verwijzen naar onze Memorie van Antwoord op de begroting, die nu in behandeling is.
Ten aanzien van de andere punten, Mijnheer de Voorzitter, zou ik naar voren willen brengen, dat de stijgende kosten van het onderwijs zeer zeker de aandacht hebben getrokken van het Bestuurscollege. Momenteel is het zo, dat ongeveer 1/3 van onze begroting besteed wordt aan het onderwijs. En U ziet dat dit nog niet voldoende is. Er bestaat in werkelijkheid een tekort aan lokalen. Het Bestuurscollege is het roerend met de Raad eens, dat er een reorganisatie moet komen, dat de nodige voorzieningen getroffen dienen te worden op het gebied van het scholentekort. Dit is herhaardelijk in het Bestuurscollege onderwerp van bespreking geweest. Niet alleen in het Bestuurscollege, maar ook tussen dit College en de gedeputeerde van Onderwijs van het eilandgebied Curacao en de verschillende Ministers van Onderwijs, die bestaan bij Landsregering. Zoals de Raad bekend is berust de onderwijswetgeving bij het Land. Binnen het eilandgbied hebben wij bijzondere scholen, r.k. scholen, protestants- christelijke scholen en openbare scholen. Het is een algemeen bekend feit, dat ieder jaar opnieuw èn het openbaar onderwijs èn het katholiek schoolbestuur èn het protestants-christelijk schoolbestuur aan het Bestuurscollege en aan Onderwijszaken een opsomming aanbieden, van wat men wenst. Voor dit jaar beloopt die opsomming, voor de kapitaaldienst alleen wel te verstaan, ongeveer f. 1.800.000,--. Dat betreft de wensen, die naar voren werden gebracht om te voorzien in de behoefte aan lokalen. Nu hoop ik, dat het voor de Raad duidelijk is, dat ieder van deze groepen zich uitsluitend beperkt tot de noodzakelijke voorzieningen op eigen terrein. De taak echter van het Bestuurscollege strekt zich verder uit dan de begrenzingen van een bepaalde groep. De taak van het Bestuurscollege is om de nodige voorzieningen te treffen daar waar het meest noodzakelijk is, daar waar het meest urgent is. De aanwas van leerlingen, die de heer Kelly genoemd heeft, is veel groter dan

de ruimte-voorzieningen die de laatste reeks jaren zijn getroffen. Wij hebben bij het onderwijs echter niet uitsluitend het probleem van lokalen. Men spreekt ook over huishoudonderwijs, over de H.B.S., over gelijkschakeling, over reorganisatie, over kleuteronderwijs. Mijnheer de Voorzitter, dit alles hebben wij veel eerder verwacht dan nu bij de behandeling van deze begroting. Wij hebben nl. reeds twee jaar geleden op verzoek van de gedeputeerde van onderwijs van Curacao onze steun gegeven aan de vorming van een onderwijscommissie, waarbij het eilandgebied Aruba wel geen lid heeft benoemd, maar zich bij voorbaat bereid heeft verklaard om kennis te nemen van het rapport van de commissie, die toen samengesteld werd vanwege het land en het eilandgebied Curacao, om daaruit lering te kunnen trekken. Toen dan ook verleden jaar de opsomming van wensen voor 1959 binnenkwam en wij van de commissie uit Curacao niets hebben vernomen, heeft het Bestuurscollege gemeend een eigen onderwijscommissie te moeten stichten, een commissie, die tot taak heeft gekregen om de verschillende aspekten van het onderwijs te bekijken, de nodige gegevens te verzamelen en hiervan rapport uit te brengen aan het Bestuurscollege. Wij hebben als eindstreep voor dit rapport gesteld: eind 1958. De commissie is echter, door de veelzijdigheid van dit onderwerp tegen die tijd niet klaargekomen. Vandaar het ontwerp, dat voor ons ligt zonder kapitaaldienst voor het onderwijs en het urgentie-programma, zoals dat thans aan de Raad is voorgelegd. Mijnheer de Voorzitter, ik wil in het kort een opsomming geven van de punten die de onderwijs-commissie zal verwerken in bedoeld rapport. Voor dit werk is nl. een schema opgesteld dat als volgt luidt: hoofdstuk I omvat demografische gegevens; bevolkingsloop voor de eerstvolgende vijf jaar. Deze gegevens gerangschikt naar woonplaats, leeftijd van 1 tot 6 jaar en van 6 tot 14 jaar, en gesplitst in jongens en meisjes en in godsdienst. Hoofdstuk II behandelt het schoolruimte-probleem. 1. bij het voorbereidend onderwijs; 2.bij het gewoon lager onderwijs en de onderbouw van de mulo; 3. bij de mulo; 4. bij het buitengewoon lager onderwijs; 5. bij het vervolgonderwijs - hier wordt bedoeld het huishoudonderwijs -; 6. bij het nijverheidsonderwijs, de technische school en de ambachtsschool, waarbij ook aandacht besteed zal worden aan het vereenvoudigd ambachtsonderwijs; 7. het middelbaar onderwijs.
Hoofdstuk III zal behandelen uitsluitend het schoolgebouw op zichzelf. Dat betekent het schoolgebouw in de vorm van uitvoering, zoals we die nu kennen en in de vorm van vereenvoudigde uitvoering.
Hoofdstuk IV zal handelen over de inrichting van de scholen.
Hoofdstuk V zal gaan over personeelsbehoefte en andere voorzieningen met betrekking op die behoefte.
Hoofdstuk VI de exploitatiekosten voor de school.
Hoofdstuk VII andere uitgaven in verband met het onderwijs. Hier wordt gedacht aan de schoolgeldheffing, vrijstelling van schoolgeld, kosteloos busvervoer, enz.
Dit is in het kort een opsomming van hetgeen de commissie tot taak heeft gekregen.
Ik kan de Raad vertellen, dat binnen ongeveer één maand het rapport aan U zal worden overgelegd.
Mijnheer de Voorzitter, het moment van het voorstel van de heer Finck om de Raad de scholen te laten bezoeken, acht ik zeer gelukkig. Ik wil namens het Bestuurscollege verklaren, dat wanneer de eerste school opengaat, en, als ik me niet vergis, is dat op 6 april a.s., het Bestuurscollege volkomen bereid zal zijn om de 21 leden van de Raad in de gelegenheid te stellen om de scholen te bezoeken. Er zijn 8 openbare scholen, 21 r.k. scholen en 3 protestants-Christelijke scholen. Ik hoop werkelijk dat de heren van de Raad voldoende tijd

zullen inruimen om deze scholen te bezoeken. Ik moet echter adviseren om een kerngroep uit de Raad samen te stellen van b.v. 5 leden, die het eind meemaken, want ik verwacht dat, wanneer de Raad tegen het eind van het bezoek de onderwijs-commissie zal willen ontvangen, hij minstens bereid moet zijn om zowel kennis te nemen van het rapport als de vragen te stellen, die de Raad van belang acht met betrekking tot de voorstellen die hij naderhand naar voren zal brengen, Ik wil de Raad daarbij adviseren om wanneer de leden op bezoek gaan op r.k. scholen, minstens een vertegenwoordiger van het r.k. schoolbestuur mede te nemen en wanneer het gaat om een bezoek aan de protestants-christelijke scholen minstens iemand uit het bestuur van de protestants-christelijke onderwijsvereniging. Voor wat de openbare scholen betreft zou ik willen adviseren, dat hij het bezoek aan de betreffende school, men zich wende tot het betrokken hoofd. Ik hoop tijd te vinden om de leden van de Raad te vergezellen op deze tocht, echter niet als gedeputeerde, maar als raadslid.
Mijnheer de Voorzitter, ik wil hierbij ook vertellen, dat het Bestuurscollege voornemens is om het rapport van de onderwijs-commissie te zenden aan de Landsregering, aan het Bureau voor Onderwijszaken op Curacao, aan de Inspektie van het Onderwijs, aan het eilandgebied Curacao, aan de Onderwijzersbonden, aan de besturen van de bijzondere scholen, aan de hoofden der openbare scholen en aan de Raad. Het is de wens van het Bestuurscollege dat op het rapport commentaar zal worden gegeven, commentaar van ingewijden, commentaar van deskundigen, commentaar van officiele instanties.
Mijnheer de Voorzitter, iemand heeft gisteren of vandaag gezegd, dat men kritiek niet hoeft te vrezen. Ik zou willen zeggen: kritiek, opbouwende kritiek is zelfs zeer welkom. Ik had aanvankelijk gedacht de Raad een opsomming te zullen geven van de wenselijkheidsbegroting t.a.v. het onderwijs voor 1959. Ik meende dat het noodzakelijk is om deze voor te leggen, Achteraf beschouwd, Mijnheer de Voorzitter, zie ik hiervan af om de doodeenvoudige reden, dat de begroting nu eenmaal niet meer ruimte biedt voor kapitaalsuitgaven voor het onderwijs dan tot f. 700.000,--. Het urgentie-programma zoals het voor ons ligt, is datgene wat wij gedacht hadden te kunnen volbrengen. Ik ben het er mee eens wanneer gesteld wordt, dat dit niet alles is wat men had verwacht, maar het is wel alles wat men voor f. 700.000,-- kan doen. Ik verzoek in het bijzonder de aandacht van de Raad voor hetgeen gesteld is op bladzijde 5 van het urgentie-programma. Daar staat een voorstel aan de Raad om de Minister van Onderwijs voor te leggen: a. de gelijkschakeling van de g.l.o.b.-scholen - dat zijn de leerjaren van 1 tot en met 6 of 7 jaar - met de mulo-onderbouw; b. bepaling van de toelatingsleeftijd op zes jaar; c. verlaging van de toelatingsleeftijd op de huishoudscholen van veertien op dertien jaar.
Tenslotte, Mijnheer de Voorzitter, moet ik een woord van dank brengen vooral aan de heer Finck, die gisteren de toezegging heeft gedaan de goedkeuring van zijn fraktie te zullen hechten aan het urgentie-programma, zoals dat is voorgelegd, maar daarnaast wil ik hem en de Raad feliciteren om de ingeving om van hun recht gebruik te maken om de scholen te bezoeken. Ik beschouw dit als een plicht meer dan als een recht, van de volksvertegenwoordiging.
Ik meen de wens te moeten uitspreken, dat het bezoek aan de scholen vruchtbaar zal zijn, dat het de Raad gegeven mag zijn om met voorstellen te komen van dien aard, dat ze de leemten zullen vullen in datgene waarin het Bestuurscollege tekort is geschoten. Ik hoop, Mijnheer de Voorzitter, dat wij eendrachtig na overleg kunnen bereiken, dat het geld voor het onderwijs op een zo goed mogelijke wijze zal worden besteed, ten dienste van het onderwijs,

ten dienste van de bevolking.
Ik dank U.

De VOORZITTER: Mijne Heren, vanwege het Bestuurscollege is de beantwoording van de algemene beschouwingen voltooid. In de tweede ronde wil ik gaarne het woord verlenen aan de heer Werleman.

De heer A. Werleman: Mijnheer de Voorzitter, ik zou gaarne gebruik willen maken van deze gelegenheid om, evenals de heer Osbaldo Croes, de onderwijzers op de publieke tribune welkom te heten. Het is nog nooit voorgekomen dat we deze belangstelling hebben genoten.
Mijnheer de Voorzitter, overgaande tot beantwoording van enkele punten, die niet helemaal juist gesteld zijn door het Bestuurscollege, wil ik eerst op merken, dat is toegegeven, dat men te laat is gekomen met deze begroting; daarbij is gezegd: het is zo in Nederland, Curacao, bij het Land; het schijnt een moderne gewoonte. Daarbij heeft de betrokken gedeputeerde gezegd dat hij dit betreurt maar dat deze moderne trend in de toekomst niet gevolgd zal dienen te worden. Wij zijn het met hem eens, Mijnheer de Voorzitter, want wij kennen allemaal de gevolgen die een te late behandeling kan hebben; wij hebben het reeds eerder gehad. Men moest toen speciaal aan de Raad toestemming vragen om gelden te besteden, zonder dat de Raad zich in het openbaar had uitgesproken over de projekten. In dit verband wil ik vaststellen, Mijnheer de Voorzitter, dat we nog steeds de brief van 9 maart j.l. niet hebben gehad, betreffende de uitvoering van bepaalde kapitaalswerken. Wij zijn het roerend eens met de reconstruktie van de weg van Sint Nicolaas naar Oranjestad via Savaneta en ook met de andere werken die daarbij nodig zijn, maar ik heb reeds naar voren gebracht, dat men in zo'n geval altijd, door middel van een afdelingsvergadering, voorlopige goedkeuring voor bepaalde bedragen die men wil besteden kan vragen als men niet kan wachten op een openbare vergadering. Ik zou het Bestuurscollege nogmaals in overweging willen geven om in het vervolg soortgelijke gevallen in de afdelingen te brengen; dan kan men deze zaak van alle kanten bekijken en bespreken en misschien een voorlopige goedkeuring geven, zoals dit ook meermalen in de Staten gebeurt, waar men wel met grotere bedragen werkt.
Mijnheer de Voorzitter, de gedeputeerde van Ekonomische Zaken zegt dat niet alleen grote projekten zijn opgezet, maar dat men ook aan andere aangelegenheden heeft gedacht en daarbij geeft hij een opsomming van een aantal dienstjaren en bedragen die voor de verschillende diensten besteed zijn. Mijnheer de Voorzitter, dit is een dankbaar trucje, want als men de uitgaven over een reeks van jaren neemt dan lijkt het verschil zeer groot, maar dit betekent niet direkt dat men veel aandacht heeft besteed aan bepaalde diensten. Dit verschil is gewoon te wijten aan het normale accrès voor verschillende diensten. Daarbij wil ik opmerken, dat men b.v. bij het onderwijs nu pas gerealiseerd heeft dat men achter is. Het Bestuurscollege geeft toe, dat in totaal 25 klassen in noodlokalen zijn geherbergd, en daarin zijn volgens mij niet begrepen de klasselokalen die overbevolkt zijn. De behoefte aan lokalen is dus eigenlijk nog groter.
Betreffende de vrije zone, Mijnheer de Voorzitter meen ik, dat het Bestuurscollege allang iets in richting van ontwikkeling daarvan heeft kunnen doen. Er is daarvoor niets gedaan, ofschoon men er wel gelden voor heeft geleend, als ik me niet vergis ongeveer een half miljoentje, die nu ongebruikt liggen en waarvoor wij rente moeten betalen.

Mijnheer de Voorzitter, het werkloosheidsprobleem. Men heeft door de grote projekten, die in uitvoering zijn, enigszins het hoofd kunnen bieden aan dit probleem, maar nu wordt het met de dag accuter en ook in dit opzicht zie ik niet dat het Bestuurscollege met concrete plannen voor de dag is gekomen. Wij zullen daarom met een motie komen die we bij de artikelsgewijze behandeling zullen entameren.
Mijnheer de Voorzitter, nauw verband hiermede houdende is de financiele toestand, die niet précair is te noemen, volgens gedeputeerde Henriquez. Ik ben blij dat te vernemen, Mijnheer de Voorzitter, momenteel baart ons dat geen extra zorgen dan. Wij kunnen dus verwachten, dat we een of twee suppletoire begrotingen tegemoetzien tot tenminste een of twee miljoen, Mijnheer de Voorzitter. In dat geval ben ik er zeker van dat we geld genoeg zullen hebben voor werkverschaffing.
Omtrent het financiele probleem, waarmee het eilandgebied Aruba en Curacao te kampen hebben, zegt de heer Henriquez dat het niet een juist middel is om het Land te vragen om het percentage, dat de beide eilandgebieden bijdragen uit de opbrengsten van winstbelasting en inkomstenbelasting, te verlagen. Ik vind het heel redelijk, Mijnheer de Voorzitter. Indertijd zat het Land in nood en als nu de eilandgebieden in nood zitten, waarom niet het tegenovergestelde? Zoals ik reeds gisteren gezegd heb, heeft het Land eigenlijk Aruba en Curacao zekere bedragen te restitueren, want in de jaren waarin wij bijgedragen hebben met 1,22 miljoen, over een reeks van drie jaren was dat gebaseerd op ongeveer de defensiebijdragen,althans die van 3 miljoen waren inbegrepen in het bedrag dat nodig was als bijdragen in de huishouding van het Land. Maar deze defensiebijdragen werden verlaagd tot één miljoen over een aantal jaren en daarvan heeft alleen het Land geprofiteerd; de eilandgebieden hebben dezelfde bijdragen gedaan als zou het Land 3 miljoen aan defensie hebben betaald. Hierin zit enige onbillijkheid.
Mijnheer de Voorzitter, de gedeputeerde zegt dat investeringsmaatschappijen blijkbaar niet geinteresseerd zijn om zich op Aruba te vestigen; in Curacao hebben zich daarentegen meerdere investeringsmaatschappijen gevestigd en dit zou zijn, omdat er in Curacao meer particulier iniatief bestaat. Mijnheer de Voorzitter, hoe het ook zij, er hebben zich in Curacao maatschappijen gevestigd. Ik weet niet of dit te danken is aan particulier initiatief, maar de mogelijkheden die wij hebben voor de vestiging van nieuwe industrieën en investeringsmaatschappijen, zijn dezelfde als die van Curacao wat betreft belastingsfaciliteiten en dergelijke. Alleen hebben wij nog niet de vrije zone, die nog niet klaar is, zodat we nieuwe industrieën geen aantrekkelijke plaats kunnen aanbieden. Alsnog wil ik vernemen, wanneer het Bestuurscollege van plan is om deze vrije zone in te stellen, dit jaar of volgend jaar?
Mijnheer de Voorzitter, het Bestuurscollege zegt, dat men alleen maar in één richting heeft gewerkt, nl. om toeristen aan te trekken, om de toeristenindustrie zoveel mogelijk te bevorderen, en men heeft reeds gemerkt dat er meer toeristen naar Aruba komen. Misschien dat dit nog oploopt als het nieuwe hotel klaar komt.
Mijnheer de Voorzitter, ik geloof dat indertijd gezegd werd, dat men nog kleinere en grote industrieën dacht aan te trekken en als ik het goed heb, heeft men zelfs gezegd dat er op zekere dag op de plaats waar de Eagle nu staat een nieuwe oliemaatschappij zal komen.Tot nu toe hebben we niets in die richting gezien. Dit zou werkelijk iets zijn, vooral bij de beperking van de import van de olie in de Verenigde Staten. Kan het misschien zijn dat een of andere industrie met kapitaal van hier en Venezuela zich hier

kan vestigen? Ik weet niet of het Bestuurscollege in deze richting heeft gedacht, maar misschien zijn er mogelijkheden. Omtrent de voordelen die de E.G.G. aan Aruba kan bieden heeft de gedeputeerde gezegd, dat er tegenover deze voordelen ook verplichtingen zijn, die nader bekeken dienen te worden. Wij hopen dat t.z.t. het Bestuurscollege ons zal berichten omtrent de ontwikkeling van deze zaak en welke verplichtingen het eilandgebied op zich neemt.
Over de vakantie- en bezoldigingsregeling ben ik blij te vernemen dat ook het Bestuurscollege heeft ingezien, dat er een betere regeling gemaakt moet worden. Ik hoop dat dit spoedig haar beslag zal kunnen krijgen.
Omtrent de opmerkingen van gedeputeerde Henriquez over het waterprojekt, dat wij daar niet vóór hebben gestemd, sabotage hebben gepleegd en wat dies meer zij, we willen hier nu niet op ingaan, maar zullen er straks op terugkomen bij de behandeling van de begroting van de Watervoorzieningsdienst. Ik mag nu reeds zeggen dat er verschillende verkeerde voorstellingen van zaken zijn gegeven, die wij nader zullen belichten bij de behandeling van de begroting van de Watervoorzieningsdienst. In dit verband is het misschien aardig te vernemen wat het Bestuurscollege denkt van het projekt te Curacao. Denkt men daar ook met een prijsverlaging te kunnen komen? En is deze prijsverlaging meer dan op Aruba? Tevens zouden wij alvast enige inlichtingen willen hebben omtrent de prijsverlaging op Aruba, waarvoor twintig miljoen is geinvesteerd.
Mijnheer de Voorzitter, ingaande op de antwoorden van gedeputeerde de Cuba, ben ik blij te vernemen, dat hij zijn best zal doen, opdat men de ingang bij Pos Chikito nog aan een nader onderzoek zal onderwerpen, maar ik mag hem wel zeggen, dat ik er persoonlijk eens geweest ben met iemand van Dienst Openbare Werken, die er helaas niet meer werkt, de heer Best, deze had wel enige ervaring op dit gebied, toen wij daar met een kleine loodsboot door wilden varen, zijn we bijna vast blijven zitten.
Over de bezoldigings- en vakantieregeling voor de kleine ambtenaren meen ik uit de woorden van de heer de Cuba te hebben gehoord, dat men deze zaak in studie heeft en dat er spoedig enige verbetering hierin zal kunnen komen.
Dan heeft de heer Petronia mij geantwoord op mijn vragen over de elektrifikatie van geheel Aruba. Hij heeft hierbij gezegd, dat een en ander zeer moeilijk zal zijn, omdat er enkele beperkende bepalingen zijn in het kontrakt met de Elmar. Maar hij heeft ook gezegd dat er besprekingen zijn gevoerd met de moedermaatschappij en als ik het goed begrepen heb zal men zodra het eilandgebied Aruba stroom kan leveren aan de Elmar, een en ander nog eens bekijken. Ik wil verzoeken deze aangelegenheid nu met de Elmar te bespreken, nu het eilandgebied reeds stroom levert. M.i. moet men daar niet te lang mee wachten, maar zo spoedig mogelijk proberen resultaten te bereiken. Mijnheer de Voorzitter, om voorlopig iets te doen voor de gebieden die nog aangesloten dienen te worden zou ik dit willen voorstellen: er zijn verschillende mensen die aangesloten kunnen worden die bereid zijn een deel zelf te betalen. Als het eilandgebied bijspringt met een zeker bedrag en ook de Elmar haar deel bijdraagt, Mijnheer de Voorzitter, dan ben ik zeker dat dit de kosten zal dekken.
Mijnheer de Voorzitter, wat betreft het onderwijs en vooral het scholenbouw-programma, dat het Bestuurscollege ons heeft voorgelegd voor dit jaar, moet ik opmerken dat ik het wat betreft de distrikten er roerend meeeens ben om zo spoedig mogelijk te

beginnen. Maar voor Santa Cruz, Mijnheer de Voorzitter, moet ik vaststellen dat in tegenstelling met verleden jaar, toen de bedragen zijn gevoteerd voor een volledige mulo-school aldaar, het bouwprogramma voor dit jaar slechts vermeldt dat er twee eerste kopklassen gevormd zullen worden, één voor jongens en één voor meisjes, bij het bijzonder onderwijs. Mijnheer de Voorzitter, ik denk dat dit een misverstand is, want als het Bestuurscollege van plan is werkelijk per 1 september te beginnen met de gelijkschakeling van de g.l.o.b. met de mulo-onderbouw, dan geloof ik niet dat de gebouwen, die men denkt te gebruiken voor de vorming van de eerste kopklassen van de mulo, vrij zullen komen, want dan krijgt men weer een teruggang van leerlingen van Oranjestad naar Santa Cruz en moet men er rekening mee houden, dat er misschien meer kinderen van Ayó, Paradera ook deze school willen bezoeken, omdat zij dichter bij huis is. Ik weet niet of men hiermee rekening heeft gehouden, daarom wilde ik voorstellen om toch een paar klaslokalen te bouwen en niet enkel de eerste kopklas te beginnen, maar ook de tweede, dus achtste klas, en dan volgend jaar de rest.
Mijnheer de Voorzitter, dan heb ik een verzoek dat mij ter ore is gekomen van verschillende kleine ambtenaren, ook wel van hogere ambtenaren. Men zou graag, en ik denk dat dit verzoek billijk is, aanstaande zaterdag vrij hebben. Mijnheer de Voorzitter, wij zijn in de Goede Week, men heeft op Goede Vrijdag vrij en de volgende zaterdag komt men weer werken, maar de zin om te werken is dan zeer gering en ik denk dat het aanbeveling verdient om die dag vrijaf te geven, of als dat niet mogelijk is, tenminste een paar uren.
Mijnheer de Voorzitter, ik meen dat ik hiermede kan volstaan; bij de artikelsgewijze behandeling heb ik nog enkele opmerkingen, die ik dan naar voren zal brengen. Ik dank U.

De heer F. Wernet: Mijnheer de Voorzitter, ik zou graag nog het een en ander aangaande het onderwijs willen zeggen. Maar eerst wil ik het volgende naar voren brengen, in verband met de vergadering van gisteren en ook gedeeltelijk van vanmorgen. Gisteren heb ik mijn eerste openbare vergadering meegemaakt en vandaag de tweede. Ik heb de indruk gekregen, dat we gisteren een politieke vergadering hadden, met één uitzondering: een handjevol toehoorders, en het gemis van geschreeuw en handgeklap. Dit zeg ik, Mijnheer de Voorzitter, omdat niet alleen opbouwende kritiek naar voren gebracht werd, doch ook de oppositiepartijen op haar tenen getrapt werden. Er is een spreekwoord dat zegt: "Wie de schoen past, trekt hem aan". Mijnheer de Voorzitter, ik kan hierbij verklaren, dat de schoen mij niet past. Namens de Una-fraktie kan ik het een en ander hierover zeggen. Ik gun het iedereen lofwoorden naar voren te brengen en ik gun het ook de mensen, die door zulke woorden vrienden maken. Ik heb niet de ervaring gehad zolang met dit Bestuurscollege samen te werken, dat ik zover kan komen met deze lof uit te spreken. Als ik naga, wat er gisteren allemaal naar voren gebracht werd Mijnheer de Voorzitter, vooral de wenselijkheden, dan zie ik ook een paar hiaten. Ik zou toch nog even willen wijzen op wat óók beloofd werd, nl. het afschaffen van de gebruiksbelasting. Gisteren werden punten aangeroerd, die ons aangaan maar ook welke het centraal bestuur betreffen.
Mijnheer de Voorzitter gisteren werd gesproken omtrent Uw positie, en ik zekere zin waren wij hierbij betrokken omdat ook wij gedurende een zeker periode de vergadering niet hebben bijgewoond. Ik zou hierbij willen zeggen, Mijnheer de Voorzitter, dat het niet

ging om Uw persoon, maar om Uw positie. Er zijn in de wet verschillende artikelen die men op verschillende wijzen kan interpreteren. En ik denk dat het recht is van eenieder om de wet te interpreteren naar best vermogen.
Mijnheer de Voorzitter, waar gewerkt wordt, worden fouten gemaakt. Dat is een feit. Maar ik zou willen zeggen, men leert van zijn fouten en die fouten hersteld. Als we fouten maken en we weten dat, en we persisteren er bij, dan is dat verkeerd. Ook werden er vergelijkingen gemaakt tussen het vorige Bestuurscollege en het huidige Bestuurscollege en terloops werd het vorige Bestuurscollege het plannen-college genoemd. Ik zou naar voren willen brengen, Mijnheer de Voorzitter, dat het vorige Bestuurscollege met al zijn fouten en tekortkomingen een moeilijke periode doormaakte. Wij kregen de overdracht van verschillende aangelegenheden en nog niet een helemaal volledig. Maar ik moet constateren, dat het huidige Bestuurscollege, dat zo aktief is en zovol initiatief is, plannen had om meteen aan het werk te gaan. Wat betreft de bewering dat geen samenwerking werd gegeven door de oppositie-partijen, kunnen wij nagaan dat in de tijd van het vorige Bestuurscollege, van de andere zijde wij zo weinig steun gehad hebben. En ik vind het jammer, dat er mensen waren die met hun goede ideeën niet ver kwamen, aangezien zij niet de volledige steun hadden. Ik meen, dat er onder de Raadsleden, een nauw verband moet zijn, een goede verhouding, zodat ieder met zijn ideeën naar voren kan komen; dat is iedereen aan de gemeenschap verplicht.
Mijnheer de Voorzitter, ik denk dat ik in staat ben om dit naar voren te brengen, want ik doe het geenszins om anderen te verdedigen. Het is mijn persoonlijke gedachte.
Mijnheer de Voorzitter, ik geloof, dat ik in zekere zin werd uitgelachen over mijn zinswijze omtrent de "waterplant." Dit is niet helemaal op zijn plaats, aangezien ik niet de gelegenheid had om plannen te zien, om de zaak te bespreken. Als ik erbij was geweest, was ik misschien ook met de nodige voorzichtigheid te werk gegaan. Als ik goed ingelicht ben, kan ik zeggen, dat omtrent het grote waterprojekt alleen maar de totale kosten zijn genoemd, nl. f. 20.000,-- met toezegging van nadere details.
Mijnheer de Voorzitter, ik meen, dat er geen voldoende uitleg gegeven werd. Het maakt een groot verschil uit of het Bestuurscollege zegt wat de plannen zijn en wat het al of niet uitvoerig wil doen. Men moet gegevens verstrekken.
Wat mijn persoonlijke mening over de waterfabriek is, Mijnheer de Voorzitter, geloof ik niet, dat ik toentertijd hetzelfde gezegd zou hebben als nu. Toen was het een kwestie van het lenen van een groot bedrag en nu is het een kwestie van realiteit. De kwestie van drie units in plaats van vijf, toentertijd, zonder de garantie van de Lago, betreffende het gebruik van water, was verantwoord. Persoonlijk was ik van mening, Mijnheer de Voorzitter, dat het idee om een geheel nieuwe waterfabriek te bouwen naast de oude, en deze dan stil te zetten, niet de beste oplossing was. Er zouden verliezen kunnen ontstaan. Er werd mij gevraagd om mijn persoonlijke opinie en ik voelde mij verplicht om dit naar voren te brengen.
Mijnheer de Voorzitter, de verlaging van de waterprijs is nog niet gekomen. Ik denk dat deze niet meteen kan komen. Ik zou hier toch daarover mijn persoonlijke opinie willen geven. Toen ik hoorde over prijsverlaging, desnoods tot de helft van de prijs van nu, dacht ik: Bij zo'n grote lening en zo'n groot bedrag aan rente, zou ik niet overgaan tot prijsverlaging. Maar nu deze beloofd werd, zal ze alsnog gegeven moeten worden. Ik ben van mening, dat te dikwijls gezegd wordt dat een partij of iemand tegen iets is, zonder meer. Dit is

niet juist. Er zitten vaak grondige redenen achter. Dit zal voorkomen kunnen worden, als wij iets meer van plannen te weten komen en men niet zo geheimzinnig te werk gaat. Verder zou ik willen zeggen, Mijnheer de Voorzitter, dat ik overtuigd ben dat het Bestuurscollege van een beetje geluk kan spreken en ik ben daar blij om, want anders was het nou maar beroerd. Ik zou de wens willen uitspreken, Mijnheer de Voorzitter, nl. dat wij bij volgende grote projekten nog meer geluk zullen hebben.
In verband met het waterprojekt heb ik nog een vraag, Mijnheer de Voorzitter. Was het nodig om te sprinten om deze "plant" op een bepaalde datum klaar te krijgen? Ik hoop, Mijnheer de Voorzitter, dat dit alles als opbouwende kritiek beschouwd mag worden.
Voor het bouwen van deze waterfabriek hebben we krachten moeten laten komen uit het buitenland. Het is mijn idee, dat we de opleveringstermijn tekort gesteld hebben en dat het misschien mogelijk was geweest hetzelfde te bereiken met onze eigen krachten. Het had misschien wel langer geduurd, maar dan zouden we nu niet zitten met zoveel mensen zonder werk. Dit zou ik in overweging willen geven aan het Bestuurscollege voor toekomstige plannen. Wij moeten niet alleen die zijde van de grote projekten zien, de spoed daarmede, maar ook rekening houden met de werkverschaffing.
Mijnheer de Voorzitter, wat de waterfabriek aangaat zou ik nog dit willen zeggen: de toekomst zal moeten leren. Ik ben er zeker van dat als alles zo verloopt als nu en misschien nog beter, alles goed zal gaan.Maar owee, als er eens iets verkeerd zou gaan! Dit haal ik vooral aan in verband met de bekende olie-import, waarmee we ook een klein beetje in het nauw zitten.
Mijnheer de Voorzitter, ik ben ervan overtuigd dat het Bestuurscollege en ook de raadsleden het ernstig menen met de huidige situatie betreffende het onderwijs. Ik hoop alleen maar, dat die maatregelen niet te lang uitgesteld zullen worden, want het wordt tijd dat we iets doen. Hoe langer we wachten, hoe moeilijker de zaak worden zal.
Omtrent de derde H.B.S. - klas van de Julianaschool meen ik gehoord te hebben, dat ik zou gezegd hebben dat het Bestuurscollege verplicht was aan deze kinderen een beurs te geven. Ik heb gezegd, Mijnheer de Voorzitter, dat volgens ons het makkelijker is de kinderen, die reeds in Nederland zijn, om een beurs te krijgen om daar de volledige H.B.S. door te kopen, dan voor de studenten die hier hun derde H.B.S. afmaken. En als ik goed ingelicht ben is dit het vorig jaar ook gebleken. Het aantal candidaten werd te groot en de kinderen, die hier hun derde H.B.S. hadden afgemaakt, konden niet in zo'n grote getale naar Holland gezonden worden daar er ook nog elf kinderen uit de tweede H.B.S.-klas van de Julianaschool bijkwamen. Als we dit even uitrekenen dan komt zulks op f. 20.000,-- per jaar, een groot bedrag. Ik denk dat de mogelijkheid bestaat om deze f. 20.000,-- beter te besteden.
Nu we bezig zijn met het bouwen van lokalen zou ik het Bestuurscollege in overweging willen geven, om wanneer er nieuwe scholen gebouwd worden of meer dan een lokaal, i.p.v. een dichte muur tussen de lokalen een harmonica-type muur te plaatsen, die verwijderd wordt , waardoor men een groter lokaal krijgt. Dit is behangrijk, Mijnheer de Voorzitter, vooral voor San Nicolaas, waar men geen enkel gymnastieklokaal heeft. Zo'n lokaal zou daarvoor gebruikt kunnen worden. Het zou ook gebruikt kunnen worden voor tentoonstellingen en dergelijke activiteiten; het zou ook gebruikt kunnen worden voor studie met toezicht, waarbij dan maar één superieur nodig is. Nu we tekort hebben aan

onderwijzers zouden bij afwezigheid van een onderwijzer, twee klassen onder toezicht kunnen komen van één onderwijzer, wat niet makkelijk zal zijn, maar toch beter dan de kinderen naar huis te sturen. Omtrent het voorstel om een hulpontvangerskantoor te bouwen op Santa Cruz, dit zou ik het Bestuurscollege wel in overweging willen geven, maar aangezien onze financiele toestand niet zo goed is, zou ik willen voorstellen dat hier even mee gewacht wordt. Begrijp me goed, Mijnheer de Voorzitter, ik ben niet tegen een hulpontvangerskantoor op Santa Cruz, maar het geld kan ergens anders misschien beter voor gebruikt worden; misschien kunnen we beter de werkuren veranderen; het zou misschien beter zijn, dat minstens één keer per week zaken, banken en andere kantoren open blijven tot negen uur 's avonds. Dit is een oplossing op korte termijn. Ik wil in geen geval de indruk geven , tegen dit kantoor te Santa Cruz te zijn, maar we kunnen door verandering der werkuren misschien een oplossing vinden, die het voor iedereen makkelijk maakt in vrije tijd deze kantoren te bezoeken. Op de andere punten kom ik terug bij de artikelsgewijze behandeling. Dank U.

De heer O. Croes: Allereerst mijn dank voor de antwoorden, van de verschillende gedeputeerden op onze vragen.
Ik zal meteen overgaan op de elektriciteitskwestie. Wij hebben van gedeputeerde Petronia gehoord, dat -volgens de concessie van de Elmar - als een wijk van elektriciteit voorzien moet worden, men rekent op een bruto opbrengst van tenminste 10% van de geinvesteerde kosten. Dit is een beetje overdreven, geloof ik. Laten we een voorbeeld nemen. Op Ayó heeft men b.v. 50 huizen die aangesloten kunnen worden, de investeringskosten zouden f. 50.000,-- bedragen en de Elmar kan per huis per maand f. 20,-- innen; dat zal ongeveer f. 12.000,-- per jaar worden. De investeringskosten van de Elmar kunnen dan in goed vier en een halfjaar terug ontvangen worden, en de materialen die door de Elmar gebruikt zijn zullen zeker in niet minder dan 10 jaar afgeschreven worden. Ik zie daarom niet in, waarom wijken als Ayó, Seroe Patrishi en dergelijke niet aangesloten kunnen worden. De heer Petronia heeft gezegd dat Seroe Patrishi op de lijst staat om aangesloten te worden; hij heeft niets van Ayó gezegd. Ik zou willen vernemen of Ayó ook aangesloten zal worden, en wanneer.
Al heb ik gisteren niet over het onderwijs gesproken, Mijnheer de Voorzitter, toch wil vandaag het volgende naar voren brengen. Het ligt in de bedoeling van het Bestuurscollege om de Minister van Onderwijs in overweging te geven de toelatingsleeftijd van een kind voor de mulo-scholen van 5½ jaar tot zes op te voeren. Ik wil nu voorstellen dat een kind kan worden aangenomen in het jaar waarin het zes jaar oud wordt; niet dus dat het kind zes jaar moet zijn.
Ten aanzien van hetgeen de heer Werleman gisteren naar voren heeft gebracht over de vakantie-regeling der ambtenaren moet ik zeggen dat ik het helemaal met hem eens ben. Het is inderdaad geen goede regeling.
Mijnheer de Voorzitter, in verband met de nieuwe "waterplant" van Aruba wordt gevraagd een vergelijking met die van Curacao. Al wil ik niet in de plaats van de heer Henriquez treden om van antwoord te dienen, wil ik toch van deze gelegenheid gebruik maken om deze vergelijking te maken. Ik zal niet in details treden, dat zal de heer Henriquez doen. Op Aruba hebben wij een geheel nieuwe "waterplant" en die kost f. 20.000.000,--. Op Curacao kost de uitbreiding f. 15.000.000,-- voor 2 nieuwe "units". Hier op Aruba hebben wij

f. 20.000.000,-- voor vijf units en twee boilers; Curacao heeft f. 15.000.000,-- nodig voor 2 units en 2 boilers. De produktie van Curacao zal niet meer dan 5500 m3 water per dag bedragen, die van Aruba is 10.000 m3 water per dag. Er zal op Curacao geen tariefsverlaging komen, maar op Aruba wel en binnenkort. Mijnheer de Voorzitter, mag ik even de heer Henriquez erop attent maken, dat hij mij niet van antwoord heeft gediend op mijn vraag wanneer die verlaging zal komen? Op Curacao hebben aan de watervoorzieningsdienst gewerkt enz, de Regering zelf, het Bestuurscollege, Openbare Werken, Nederhorst, Werkspoor, Weir en nog een andere ekektriciteitsmaatschappij. Op Aruba hadden wij Singmaster en Breyer en een lokale, bekende maatschappij als agent. Werkspoor heeft voor het installeren alleen van 2 boilers en 2 generatoren f. 800.000,-- gevraagd, Nederhorst voor de fundering meer dan een miljoen guldens. Ik zou nu willen vragen aan de heren of de waterfabriek van Curacao voordeliger lijkt of is dan die van Aruba. Mijnheer de Voorzitter, bij de artikelsgewijze behandeling zal ik misschien op een of ander terugkomen. Ik dank U.

De heer F.V. Laclé: Mijnheer de Voorzitter, ik heb dikwijls om wegen gevraagd in het distrikt van Paradera. Het is mijn wens om een weg aan te leggen, beginnende bij Paradera Rum Shop in noordelijke richting langs de woning van Jose Donati naar Papaya. De mensen die daar wonen moeten wel een half uur omlopen via Marawiel of Tanki Leendert om naar de kerk te gaan.
Verder wil ik ook Dienst Openbare Werken verzoeken om de weg, beginnende te Tanki Leendert naar Papaya, te verbreden. Die weg is zeer smal en heeft gevaarlijke bochten. Ik heb hier verschillende keren om gevraagd, maar nog geen resultaat. Ook de weg langs mijn eigen woning wens ik klaar te zien; de helft is al verhard met olie en het zal zeker niet veel kosten om de andere helft klaar te maken. De weg van Baby Bakery naar het noorden zag ik gaarne geasfalteerd. Ik heb om elektrische stroom gevraagd voor Seroe Patrishi en andere plaatsen te Paradera. De grote baas van de Elmar stuurt mij naar het Bestuurscollege, het Bestuurscollege stuur mij terug naar de Elmar, ik heb geen antwoord gekregen wie er nu liegt. Ik dank U.

De heer F.S. Kelly: Mijnheer de Voorzitter, ik ben blij dat het Bestuurscollege geen bezwaar heeft om het papiamento in deze Raad te gebruiken. Ik hoop dat bij de behandeling van de begroting van 1960, Papiamento gesproken zal kunnen worden.
Mijnheer de Voorzitter, als wij beginnen met een dokter, die weigert een zieke te bezoeken, aan te klagen, dan worden zeker verschillende dokters aangeklaagd bij het Hoofd Gezondheidsdienst, met uitzondering van dokter van der Kuyp, die veearts is.
Mijnheer de Voorzitter, ik ben misschien een beetje te scherp geweest met mijn kritiek op Arbeidszaken en Maatschappelijke Zorg. Misschien hebben ze niet genoeg sociale-werkers.
Ik heb gehoord, Mijnheer de Voorzitter, dat de samenwerking voor de vernieuwing van het San Pedro Hospitaal tussen het eilandsbestuur en de direktie van dit hospitaal op een dood punt is gekomen. Daarom heb ik het Bestuurscollege gevraagd om de bouw van een nieuw hospitaal te overwegen.
Mijnheer de Voorzitter, Gedeputeerde Henriquez heeft gezegd dat als iemand een doktersverklaring heeft, hij nooit in het San Pedro hospitaal geweigerd zal worden. Mijnheer de Voorzitter, een vrouw die moet bevallen moet nooit geweigerd kunnen worden, in geen enkel hospitaal, al heeft zij geen doktersverklaring.

Mijnheer de Voorzitter, ik hoop dat in de komende jaren onze fraktie van de P.P.A. even sterk of misschien sterker in deze Raad vertegenwoordigd zal zijn, een fraktie die komt uit het hart van de Arubaanse bevolking.
Bij de behandeling van de artikelen zal ik nog even komen met hier en daar kritiek. Ik dank U, Mijnheer de Voorzitter.

De heer D.C. Mathew: Mijnheer de Voorzitter, in de eerste plaats wil ik even terug komen op het antwoord welke ik ontving over wat ik gisteren over de meiden en semi-slavery naar voren heb gebracht. Ik moet zeggen, dat dit antwoord een klein beetje teleurstellend was, want het raakte kant noch wal. Ik heb de nadruk niet op het wegzenden gelegd, Mijnheer de Voorzitter, doch op het feit dat deze mensen te lang arbeid verrichten, nl. van 5uur 's morgens tot twaalf uur in de nacht, en ook op de vrees, die bij deze mensen heerst, om zich in verbinding te stellen met de betrokken personen, want ze willen helemaal niet in aanraking komen met de immigratie. We hoeven het niet onder stoelen of banken te steken, Mijnheer de Voorzitter, want het is een publiek geheim, dat de immigratie van Aruba heel streng optreedt. Ik heb geen getuige, Mijnheer de Voorzitter, maar die strengheid is zelfs in het buitenland bekend, hetgeen nadelige gevolgen kan hebben voor het toerisme.
Mijnheer de Voorzitter, ik heb gisteren aangehaald het feit, dat de ambtenaar die hiermee belast is, juist de mensen die buiten het koninkrijk geboren zijn, doch de Nederlandse nationaliteit bezitten, daar ze uit Nederlandse ouders geboren zijn, als zij een paspoort komen halen, bespottelijk maakt. Iedereen lacht ze uit en deze mensen moeten zelfs helemaal naar Curacao reizen om hun paspoorten te kunnen krijgen. Dit vind ik niet juist, Mijnheer de Voorzitter, want deze mensen moeten een heleboel onnodige kosten maken. Ik ben zelf een keer daar geweest, Mijnheer de Voorzitter, en toen heeft de betrokken ambtenaar mij persoonlijk gezegd: Er is niemand op de Antillen, die precies weet of deze mensen de Nederlandse nationaliteit bezitten, ja of nee. Als dat waar is, Mijnheer de Voorzitter, dan vind ik dit wel een schande. Ik raad U aan om zo gauw mogelijk iemand een studie-opdracht te geven, opdat we over een expert op dit gebied kunnen beschikken.
Over de volkswoningen, Mijnheer de Voorzitter, ben ik zeer blij te horen, dat de knoop is doorgehakt. En met belangstelling wacht ik op de dag dàt dit in werking zal treden. En dan kom ik weer op mijn stokpaardje, Mijnheer de Voorzitter, schoonmaaksters . Het antwoord van de heer Henriquez was voor mij balsem op de wonde, waarmee ik nou drie jaar lang rondloop. Toch hoop ik dat ik niet met een kluitje in het riet gestuurd wordt. Om dit te voorkomen, Mijnheer de Voorzitter, zou ik Meneer Henriquez nogmaals willen verzoeken mij te willen zeggen, wanneer de verhoging precies plaats zal vinden? Het woord binnenkort is voor mij een nogal rekbaar begrip, Mijnheer de Voorzitter.
Mijnheer de Voorzitter, ik meen dat ik nog geen antwoord heb mogen ontvangen over iets wat ik gisteren naar voren heb gebracht, nl. de overdreven salarisverhogingen. Evenmin over de ziekteregeling, Mijnheer de Voorzitter. Thans is het zo, dat particulieren verplichtingen hebben tegenover hun werknemers wat ziekte-verzekering aangaat, terwijl laag gesalarieerde ambtenaren niet hieronder vallen. Zijmoeten alle uitgaven in geval van ziekte voor zichzelf en hun gezin betalen èn achteraf krijgen ze 75% van datgenen wat ze hebben uitgegeven. Indien nu de ziekteverzekeringsverordening gewijzigd wordt, zodat een ieder geneeskundige behandeling en ver-

pleging zal genieten, zou dit volgens mij een verbetering zijn. De vreemde werkkrachten moeten, geloof ik f. 85,-- per jaar betalen, maar bij ziekte krijgen ze alleen vergoeding als er een specialist aan te pas komt. Volgens mij is dit niet juist, Mijnheer de Voorzitter, want ze betalen dan een bedrag van f. 85,-- 's jaars voor niemendal. Tegen dergelijke dingen moeten wij optreden.
Mijnheer de Voorzitter, de heer Petronia stelt voor een kerngroep uit de Raad te benoemen, die dan een bezoek zal brengen aan scholen. Ik zou willen voorstellen om ieder raadslid, die er interesse voor heeft, in de gelegenheid te stellen zich persoonlijk met de toestand op de scholen op de hoogte te stellen.
We hebben van het Bestuurscollege veel mogen vernemen van de onderwijs-commissie. Mijnheer de Voorzitter, ik heb degelijk respekt voor de leden van genoemde commissie en voor mij is het ook een kwestie van veel moed. Maar één ding vind ik jammer, Mijnheer de Voorzitter, en dat is dat al deze heren eigenlijk bureau-mensen zijn. Men had ook leerkrachten met ervaring op dit gebied in de commissie moeten opnemen.
Wat het voorstel betreft voor een hulpontvangerskantoor op Santa Cruz; de heer Wernet raadt aan om dit even aan te houden. Ik bedoelde niet een luxueus gebouw, maar een eenvoudig gebouw om de mensen in de gelegenheid te stellen hun belasting en waterrekeningen te betalen, zonder dat ze daarvoor helemaal naar de stad hoeven te komen.
Ik meen dat ik over het huishoudonderwijs geen antwoord heb ontvangen van de heer Petronia, want ik heb gevraagd of het Bestuurscollege het met mij eens was dat zoiets dringend noodzaak was voor San Nicolaas.
Tot zover kan ik hiermee volstaan, Mijnheer de Voorzitter.

<u>De heer E.R. Finck:</u> Mijnheer de Voorzitter, ook ik wil gebruik maken van de gelegenheid om de heren gedeputeerden en U dank te zeggen voor het beantwoorden van onze vragen, die we gisteren naar voren hebben gebracht bij de algemene beschouwingen.
Mijnheer de Voorzitter, gezien het late uur, zal ik proberen kort te zijn, zoals ik het gisteren geweest ben.
Op de eerste plaats wilde ik van de heer gedeputeerde Henriquez weten of het mogelijk is om ons het een en ander uit te leggen over onze waterfabriek n.a.v. berichten in de kranten, als zou de fabriek van Curacao van een moderner en goedkoper systeem zijn.
Mijnheer de Voorzitter, wanneer er gezegd wordt dat in de Raad een politiek spel gespeeld wordt, dan moet ik dit ten sterkste tegenspreken. Uit de aard der zaak wordt hier politiek bedreven, weliswaar op een ander niveau dan wanneer wij dat doen des avonds in de verschillende distrikten, maar, Mijnheer de Voorzitter, van dat soort politiek hebben we ons zeer zeker onthouden.
Wanneer ik hier lof toezwaai aan het Bestuurscollege, dat het mogelijk gemaakt heeft om 1054 aansluitingen op het waterleidingnet aan te sluiten, is dit volgens mij geen politiek spel. Om even verder in te gaan op de woorden van de heer Wernet, wil ik zeggen, dat we vroeger in de oppositie waren met zeven leden, terwijl de regeringspartijen aan het bewind waren met 14 man. Het is nu 15 - 6, het verschil is praktisch nihil. Maar omdat hun voorstellen niet goed waren en wij dat bewezen hebben, als oppositie, heeft het Bestuurscollege van toen moeten afzien van dergelijke plannen. Nu is het hetzelfde geval, Mijnheer de Voorzitter, Wij kwamen met plannen, maar wij hebben nooit medewerking ontvangen van de oppositie. Maar omdat wij wisten, dat onze

plannen goed waren en omdat wij daarvan overtuigd waren, zijn deze plannen uitgevoerd en nu zien we, dat de heren van de Una zeggen dat we bij deze plannen geluk hadden. Mijnheer de Voorzitter, deze plannen zijn een sukses geworden!
Mijnheer de Voorzitter, ook ik ben blij dat U de knoop hebt doorgehakt betreffende het in huurkoop geven van de volkswoningen. Ik hoop dat wij de touwtjes die een knoop geworden waren binnenkort zullen zien.
Mijnheer de Voorzitter, wanneer ik herziening van het schoolgeldtarief gevraagd heb, ging dit er bij mij niet om - dit naar aanleiding van het antwoord van gedeputeerde Petronia - dat wanneer meer kinderen uit een gezin de school bezoeken, dat gezin automatisch minder betaalt dan een gezin dat slechts één kind op school heeft. Dat geldt niet alleen voor de mensen met een klein salaris, maar ook voor de mensen met een groter salaris. Ik heb gevraagd om, zoals bij het watertarief, rekening te houden met de sociale omstandigheden van het gezin.
Mijnheer de Voorzitter, ik ben blij te horen dan vanaf 1 januari de aankoop van medicijnen plaatselijk gebeurt. Ik ben een beetje te laat met mijn voorstel, maar ik heb het niet eerder kunnen doen, omdat deze begroting nu pas behandeld wordt.
Verder heb ik gisteren gesproken over een wet, die in het leven geroepen werd tijdens het bewind van de regering, die nu weer aan het bewind is, nl. de gedeeltelijke afschaffing van de karensdagen. Vroeger was het zo, dat een arbeider coûte que coûte twee dagen verloor als hij ziek was, of dit langer was of precies twee dagen, hij verloor ze toch. Mijnheer de Voorzitter, een arbeider die nu twee dagen ziek is, en ziek door de dokter geconstateerd, krijgt na langer dan twee dagen ziek te zijn geweest, vanaf zijn eerste ziektedag uitbetaald. Maar er werd mij gisteren in het oor gefluisterd, dat dit niet het geval is bij het eilandgebied Aruba, dat dit eilandgebied zijn eigen regeling heeft. Dus een arbeider die bij Meneer A werkt krijgt wel die twee dagen vergoed, terwijl een arbeider die bij een overheidsinstantie werkt, deze twee dagen niet krijgt. Mijnheer de Voorzitter, tenzij U mij het toezegt, wil ik bij motie voorstellen om met terugwerkende kracht vanaf de inwerkingtreding van de bedoelde wet aan arbeiders, die in dienst zijn van het eilandgebied, alsnog die twee dagen te vergoeden.
Mijnheer de Voorzitter, ik heb reeds in de afdelings-vergadering gevraagd om ons over te leggen rapporten der aktiviteiten van gesubsidieerde verenigingen. Uw antwoord, Mijnheer de Voorzitter, dat het geen gewoonte is de Eilandsraad rapporten aan te bieden van gesubsidieerde verenigingen, en dat op de besteding van de subsidies controle wordt gehouden door de Accountantsdienst, Mijnheer de Voorzitter, dit antwoord zou de indruk geven alsof ik de zaak niet vertouw bij de vereniging, alsof men de gelden niet gebruikt waarvoor ze gevraagd zijn. Mijnheer de Voorzitter, dat hield mijn verzoek niet in, het accountantsrapport zegt mij niet veel. Er moet meer gebeuren in de geest van de Rekenkamer, niet alleen om te zien of de gelden uitgegeven zijn, maar om te zien of ze verantwoord zijn uitgegeven. Mijnheer de Voorzitter, U zult met mij eens zijn dat wij als volksvertegenwoordigers het recht hebben om te weten of deze gelden inderdaad gebruikt, goed gebruikt worden. Als we aannemen, dat wij deze verenigingen een jaarlijkse subsidie toekennen van een zeker bedrag, dan moeten wij dat elk jaar maar accepteren, terwijl we geen inzage hebben of de verenigingen wel genoeg aktiviteiten ontplooit. Ik ben geen voorstander van subsidies aan verenigingen, wanneer deze verenigingen weten: of we werken of niet, de subsidies komen toch. Ik heb al

gezegd, Mijnheer de Voorzitter, subsidie komt uit de schatkist van het eilandgebied Aruba en het geld komt uit de zakken van alle belastingbetalers. Wij vertegenwoordigen hier alle belastingbetalers, dus ik geloof dat wij het recht hebben, Mijnheer de Voorzitter, een overzicht te hebben van de manier waarop deze gelden gebruikt worden.
Mijnheer de Voorzitter, ik ben aan het einde gekomen, maar U verwacht van mij dat ik nog even enkele minuten van Uw tijd in beslag neem over het onderwijs. Wanneer de heer gedeputeerde Petronia zegt dat wij het allemaal eens zijn, dan kan ik hem gedeeltelijk gelijk geven. Wanneer hij zegt, dat wij het eens zijn met het bedrag van f. 700.000,--, dan zijn we het ook allemaal eens, Mijnheer de Voorzitter. Maar één onderwerp, waar wij het niet allemaal eens zijn, althans ondergetekende niet, dat is de bestemming van de f. 700.000,-- en dat heb ik duidelijk gezegd, Mijnheer de Voorzitter. Ik heb dit gezegd, omdat ik me weliswaar niet heb kunnen overtuigen, maar toch van deskundigen, die het weten kunnen geluiden gehoord heb over scholen die ook dringend meerdere lokalen nodig hebben. Mijnheer de Voorzitter, ik twijfel niet aan de deskundigheid, noch van de onderwijs-commissie, noch van het Bestuurscollege, maar gisteren na de vergadering ontving ik het blaadje: Orgaan van de Arubaanse onderwijsbond Contakt. En het was leuk, Mijnheer de Voorzitter, toen ik het eerste artikel zag: Commentaar op het scholenbouwprogramma. Mijnheer de Voorzitter, dit blaadje werd uitgegeven door deskundigen op dit gebied. U zult mij dus niet kwalijk nemen dat ik als volksvertegenwoordiger dit blad ter hand nam, daar ik pas enkele uren tevoren dit onderwerp besproken had.
Bij de toelichting van U op de bouw van vier lokalen van het Sint Filomenacollege zegt U: Drie klassen van het Filomenacollege-muloschool voor meisjes zijn ondergebracht in resp. het "....- dan stop ik even - en bij de Abraham de Veerschool zeggen ze: "vijf klassen van de Abraham de Veerschool zijn resp. ondergebracht in het "....- dan stop ik even weer -. Eerst van U: "tekenlokaal," de Abraham de Veerschool: "tekenlokaal". Bij U "fisica-lokaal", daar: "fisica-lokaal", bij U: "vestibule," daar: "vestibule". Dan hebben ze nog "personeelskamer en in een voor het onderwijs ongeschikt lokaaltje, onmiddellijk grenzend aan een overdekte speelplaats."
Mijnheer de Voorzitter, kunt U mij kwalijk nemen als ik zeg dat dezelfde argumenten, die ertoe geleid hebben dat deze school vier lokalen krijgt, deze zelfde argumenten bestaan voor de Abraham de Veerschool. Maar deze school wordt niet eens genoemd, laat staan klaslokalen toegekend. Ik ben misschien verkeerd en hebt U andere motieven, die hier niet bekend zijn, maar ik acht het mijn plicht dit te zeggen. Ik hoop dat U het mij niet kwalijk neemt, noch de gedeputeerde van dit departement. Maar als ik dit hier niet naar voren zou brengen, zou ik vele slapeloze nachten hebben, want ik zou me niet goed kwijten van mijn taak, Mijnheer de Voorzitter. Er zijn meer van dergelijke gevallen, maar dit is zwart op wit. Ik hoop dat ik straks of morgen antwoord van U zal krijgen, om mij te kunnen uitleggen en overtuigen waarom de ene school die in dezelfde toestand verkeert als de andere wel vier lokalen krijgt en de andere geen.
Mijnheer de Voorzitter, betreffende mijn verzoek dat de raadsleden in de gelegenheid gesteld worden om de scholen te bezoeken. Ik zie hierin meer dan alleen een theoretisch bezoek. Ik wil werken met realiteiten; wij willen horen van de onderwijzers op de verschillende scholen en van de hoofden hun noden voor het komende jaar. Uit deze gegevens kan de mogelijkheid blijken, dat wij U uitnodigen om de bestemming van dit bedrag te wijzigen. Ik denk niet dat

het gebeuren zal, maar U moet er wel een beetje rekening mee houden. Dit hoeft niet zo lang te duren, het is praktisch afgelopen met de vakantie en ik verzoek U dan een uitnodiging te sturen aan alle leden van de Raad. Ik wil gaarne Uw verzoek steunen om naast deze uitnodiging voor alle 21 leden van de Raad, een kerncommissie te benoemen van minstens vijf leden, die zich bindt om al deze scholen te bezoeken, want, ik begrijp, Mijnheer de Voorzitter, dat het dikwijls zo gebeurt, dat vandaag lid A komt en morgen niet en later komt hij dan praten zonder dat hij een goed overzicht heeft van het geheel.
U heeft benoemd een onderwijs-commissie Mijnheer de Voorzitter, ik mag zeggen van deskundigen en de gedachtengang van de heer Mathew wat betreft deze heren wil ik de mijne maken; het zijn deskundigen, waaraan ik geenszins twijfel, maar ik wil U vragen, alhoewel ons Reglement van Orde hierin niet voorziet, om straks over te gaan tot het benoemen van een onderwijs-commissie, bestaande uit de leden van de Eilandsraad en gekozen door de leden. De Voorzitter benoemt alle commissies ter uitvoering van een bijzondere last. Wij kunnen dus nu niet overgaan tot het benoemen van een commissie voor deze zittingsperiode. Maar ik wil U voorstellen dat we een commissie benoemen belast met de behandeling of de uitwerking van het rapport van de door U ingestelde onderwijs-commissie. We krijgen dus twee onderwijs-commissies, één van U en één van ons, en deze laatste commissie zal zich dan bezighouden met de uitwerking, de op- of aanmerkingen van Uw onderwijs-commissie.
Mijnheer de Voorzitter, er zijn dan nog twee kleine punten op het gebied van het onderwijs. Ten eerste heeft U mij niet verteld over Uw zienswijze betreffende de bouw van goedkopere scholen en ik wou U vragen of het kwart miljoen, dat wij nodig hebben voor de twee scholen op Dakota of hier daarmede rekening mee gehouden is.
En voorts, Mijnheer de Voorzitter, naar aanleiding van hetgeen de heer Wernet naar voren gebracht heeft, dat bij gelijkstelling van het g.l.o.b. met de mulo-onderbouw er vele kinderen uit Oranjestad terug zullen gaan naar de distrikten, zou ik willen voorstellen om het Bestuurscollege de bevoegdheid te geven om deze stroom te remmen. Deze kinderen hebben het recht die school te bezoeken die zij willen, maar wanneer de omstandigheden het niet toelaten, dan geloof ik wel dat het Bestuurscollege inderdaad de ouders van deze leerlingen kan duidelijk maken waarom het nodig en verantwoord is dat hun kinderen overgaan naar de school in eigen distrikt.
Mijnheer de Voorzitter, ik heb gezegd dat ik kort zou zijn en dat ben ik ook geweest en ik hoop straks speciaal op mijn verzoek over het onderwijs een gunstig antwoord ontvangen. Dank U.

De VOORZITTER: Mijne Heren, in verband met het vergevorderde uur schors ik de vergadering tot woensdag 25 maart 1959 's morgens om negen uur.